Poštnina plačana v gotovini. IZHAJA VSAKO SOBOTO CENA DIN 1.—

POHOD jugoslovenskih nacijonalistov

Letna naročnina znaša Din 40·—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI. **Ljubljana, dne 16. januarja 1937.** **Št. 2.**

Zadnja številka »Pohoda« je bila zaplenjena zaradi članka »Likvidacija Feniksa«. Prosimo cenj. naročnike, da nam zamudo, ki ni nastala po naši krivdi, oproste.

UREDNIŠTVO in UPRAVA.

Napačni računi

Kot smo izvedeli iz novoletnega govora našega notranjega ministra, vladata v Jugoslaviji red in mir. Mogoče vlada tudi sreča in zadovoljstvo, mogoče celo veselje. Zadovoljstvo nad dalekosežnimi personalnimi spremembami in veselje nad popravljenimi krivicami. Ako pa vlada tudi sreča, to je drugo vprašanje, kajti srečo morejo okusiti le ljudje, ki nimajo slabe vesti in zavesti o storjeni krivici; ljudje, ki so, če so že slabo delali, pa vsaj dobro hoteli.

Ali sreča kot visoka etična dobrina je postranskega pomena, je balast pri današnjem pojmovanju politične morale, ki se izraža v nekih makiavelističnih dejanjih. Sreča je v sklopu vsakdanjih skrbi političnega človeka ovira, ki mu ne da vzleta v popolen razmah do skrajnega uveljavljenja njegove osebne volje. Pa vendar so v taboru, nenaklonjenemu jugoslovenskemu nacijonalizmu, vsaj malo srečni. Ne vsled lastnega napredka, ki je najbolj otipljiv v njihovih zadružnih ustanovah, marveč zaradi same misli, da so tisti, ki se štejeje med pripadnike jugoslovenske ideologije napravili med sabo poslednji obračun. Kajti: — tako je njihovo splošno mnenje — Jugosloveni si ne bodo nikoli edini vsled osebnih in taktičnih nesporazumov, predvsem pa zbog vprašanja svojih voditeljev.

Ni še umestno razpravljati o tem, kdo je najbolj upravičen, da se smatra za nekega voditelja Jugoslovenov v Dravski banovini. Za taka razmotrivanja, ki so še vedno vodila do cepljenja jugoslovenskih sil, je bilo v preteklosti potrošenega vse preveč črnila. Žal so zabredle tu in tam v čisto principijelna taktična razhajanja tudi osebne note, ki so izdatno kvarile možnost lepe harmonije v jugoslovenskih vrstah. Ne bilo bi pa pravično trditi, da so bili javni razgovori, kolikor se niso vodili na način, ki res ni odgovarjal, nepotrebni. Celo zelo potrebni in koristni so bili, le žal, dvanajst ur prekasno. Kajti: »Mornar, ko je najvišje dan, izmeri daljo in nebeško stran.«

Vrenje v jugoslovenskih vrstah je kljub temu, da še ni končano, že sedaj dalo značilne sadove. Tisto najslabše, kar je vedno kalilo nujno potrebno sožitje med Jugosloveni v Dravski banovini, se je že izločilo, je že izpadlo v patoko med samoslovenstvo in upajmo, da bo v tej sredini tudi ostalo. Ni dvoma, da proces še ni končan. Še bodo prihajala na dan tudi osebna vprašanja in nervoza bo tu in tam ponovno skalila možnost skupnega dela vseh Jugoslovenov. Toda ni dvoma, da bo prišlo s slabimi izkušnjami tudi iztreznjenje in spoznanje, da je le v slogi dana možnost napredka in pohoda v zmago. Ali ta sloga ne sme temeljiti na izključni volji posameznikov, še manj sme biti od njih odvisna. To je danes zahteva vseh nacijonalistov, ki so prepuščeni v najtežjih trenutkih svojim silam.

Še je čas, da se vrne našemu jugoslovenskemu človeku ne le v mestu, ampak predvsem na deželi tista zavest, ki ga najbolj podpira v vsem njegovem utrudljivem delu — zavest skupnosti. Ni še prekasno, da se tudi onim, ki so že obupali in izgubili nado, vrne veselje do sodelovanja, ki je tako potrebno in dragoceno. Potrebna je za to le trdna volja in obzir do tistih zadnjih, malih ljudi, ki so s tem, da so vselej vztrajali na svoji poti, vedno le izgubljali. Potreben pa je tudi trezen pogled vase, v razpredelnico lastnih uspehov in neuspehov in potem možata presoja.

Kajti danes, ko se polagoma že vrši izmenjava generacij, je bolj kot kdaj potrebno, da najde mladi rod v svojih prednikih le svetle in ponosne vzore. Zato smo trdno prepričani, da so računi tistih, ki že sedaj opirajo svoje poskuse za bodočnost na nesoglasja v vrstah jugoslovenskih ljudi, napačni, ker oni operirajo v teh računih z neznanko, ki ji prisojajo veliko vrednost in ji pravijo nesloga. Ta neznanka je pa za nas, ki smo prepričani o vesti odgovornih, znana količina z vrednostjo enako ničli.

B. Š.

Katoliški tisk

Za novo leto je zopet nastopil ves aparat naše rimsko-katoliške cerkve s propagando za katoliški tisk. V več ali manj umestno stiliziranih pozivov so objavili naši cerkveni dostojanstveniki pozive na vse vernike, da morajo zastaviti vse svoje sile za širjenje katoliškega tiska. Ne bomo navajali tu raznih neokusnosti, ki smo jih čitali tozadevno v naši in sosednji savski banovini, ne bomo govorili o apostolatu, ki ga naj vrši »katoliška« mladina s kolportiranjem katoliškega tiska, kajti vse to so malenkosti, na katere smo zlasti Slovenci že davno navajeni in se nam zde žalibog že vsakdanje.

Gre pa za drugo vprašanje, katero je treba razmotrivati javno in na katero naj dajo enkrat javen odgovor vsi oni cerkveni dostojanstveniki, ki se tako vneto izpostavljajo v propagandi katoliškega tiska. In to vprašanje se glasi: Kateri listi so pa oni, ki so katoliški in jih mora po priporočilu svojih duhovnih voditeljev podpirati in širiti vsak veren katoličan?

ALI JE »SLOVENEC« TUDI KATOLIŠKI LIST?

Ne bomo govorili o čisto nabožnih listih, katerim priznava vsak njih katoliški značaj. Dvomimo sicer, da bi bil del tega katoliškega tiska res nujno potreben, ker smo toliko trmasti, da ne moremo uvideti potrebe posebnega misijonskega tiska med Slovenci, tiska, ki gre samo za tem, da zbira denar naših najrevnejših za misijonsko delo v prekomorskih kolonijah. Ne uvidimo tega, ker vidimo v svoji neposredni bližini toliko slovenskih zamorčkov, da se nam zdi zločin nad lastnim narodom, če podpiramo neslovenske zamorčke v angleških, francoskih ali drugih kolonijah, domače in vrhu tega katoliške pa pustimo poginjati. Pa to le mimogrede. Bistvo našega vprašanja lahko omenimo tako, da vprašamo direktno naš episkopat in našo duhovščino: Ali smatrate za katoliške liste tudi Slovenca, Slovenski dom in Domoljuba?

Seveda ne upoštevati odgovor samo zunanjih vidikov. Kajti ti listi gotovo niso katoliški zato, ker jih izdaja Katoliško tiskovno društvo v nekdaj Katoliški, sedaj Jugoslovanski tiskarni. Kolikor poznamo razmere, tvorijo prav vse konzorcije, oziroma društva, ki izdajajo liste na našem ozemlju, sami katoliki. Ravno tako so zaposleni v vseh tiskarnah, ki tiskajo te liste, zopet skoraj izključno katoliki. Tudi se ne bo upal danes nihče več resno trditi, da bi bili pravi katoliki samo oni, ki čitajo Slovenca, Slovenski dom in Domoljuba, da pa ne bi bili katoliki oni, ki teh listov ne čitajo, pač pa posvečajo pažnjo Jutru, Pohodu ali kakemu drugemu »nekatoliškemu« listu. Vse to so fraze, ki jih lahko izrekajo le še kaki zagrizeni omejenci na račun lahkoverne mase, ki pa ne morejo vplivati na mnenje in odločitev normalnih ljudi, pa naj pripadajo temu ali drugemu sloju.

Kot katoliška vera sama na sebi ni nobena zunanja forma, marveč predstavlja globoko vsebino, ki se jo mora čutiti in nositi v sebi, tako tudi noben list ne more biti katoliški samo vsled tega, ker ga izdaja ta ali ona katoliška organizacija, to ali ono katoliško društvo, pa čeprav sede v dotični organizaciji ali dotičnem društvu sami cerkveni dostojanstveniki. *Vsebina je ona*, ki odloča, kateri list je katoliški ali ne, katoliški v tem smislu, da lahko postane predmet oficijelne propagande rimsko-katoliške cerkve in da lahko ta cerkev od vseh svojih vernikov zahteva, naj dotične liste čitajo in podpirajo. Od *vseh* svojih vernikov, pa naj pripadajo tej ali oni organizaciji, tej ali oni politični stranki, kajti papež Pij XI. je bil oni, ki je zapisal besede: »Katoličani različnih strank si medsebojno ne smejo očitati manjvredno katoličstvo.«

Če pa gremo na vsebino nekaterih naših listov, ki se s toliko ošabnostjo in domišljavostjo bijejo na prsa kot »katoliški tisk« ter udrihajo po vseh političnih nasprotnikih tudi v imenu katoliške cerkve in vere, potem moramo čisto odkrito izvajati, da tem listom značaja »katoliškega« tiska ne priznavamo in priznavali ne bomo in da je škoda za dostojanstvenike rimsko-katoliške cerkve in predstavnike rimsko-katoliške vere, če se hočejo izpostavljati tudi za take liste. Podrobnih razlogov za to svoje stališče nam ni treba navajati, kajti sicer bi lahko pisali kolone in kolone, pa bi še ne izčrpali vsega v teh listih tekom let nagromadenega gradiva, ki je vse prej kot »katoliško« po svoji vsebini.

»Delavska pravica« od 7. 1. t. l. navaja pod naslovom »Bleda misel« in pod motom »Nebeško kraljestvo trpi silo« med drugim, da odklanja izraz integralno katoličanstvo kot puhlo frazo nekaterih napuhnjencev, ki sploh ne poznajo globine katolicizma. Nato nadaljuje:

»DELAVSKA PRAVICA« DVOMI

»Le žal, da je pri nas katoličanstvo zaradi takih fraz nekaterih napuhnjencev in ‚popolnih' katoličanov izgubilo svojo veliko definicijo, ker so ga omejili in utesnili v forme, v krajevno in časovno ozke razmere, ga poplitvili in potvorili. Koga naj štejemo po pojmovanju teh ‚integralcev' h katoličanstvu in koga ne? Odgovor je za te ljudi le eden in ta je zgolj formalističen, mehaničen, ker gleda le na vnanjo pripadnost, omejeno na to ali ono organizacijo, ne pa na notranjo harmonijo z idejo katoličanstva. A dober katoličan dobro ve, da samo zunanja pripadnost še daleč ni merilo pravovernosti, oziroma popolnejše vernosti tega ali onega. Iz premis: Ta in ta je v tej organizaciji, izvajajo: je torej dober, oziroma slab katoličan. In prav tako naziranje, ki se pri nas širi žal tako pogosto, ni katoliško, tudi ne človečansko, ampak v osnovi sovražno in nasprotno katolicizmu ... Koliko je danes ljudi, ki v svojem življenju in delovanju, ki v svojem življenju po veri in katoliški morali izpričujejo pripadnost h katoličanstvu, čeprav na zunaj niso tako vidni kot katerikoli drugi, ki so zapisani v vseh možnih organizacijah ... Naši integralni katoličani pijejo vino, a pridigajo o vodi in so slabi udje in služabniki cerkve in božje besede. Oni slede vsakemu, kolikokrat, kdaj in kje je grešil, a da greši človek, vsak človek, tudi oni, ki ima izredno veliko milosti, to uči dogma. Le naši integralci ne greše nikoli. Metoda takih stoodstotnih katoličanov je — demagogija. Ta pa pomeni nasilno zoženje in poplitvenje življenja, nepoklicno in samozvano posezanje v področje hierarhije in katoličstva. Take reči rode ošabnost in prezir, sovražnost in samoljubje in so navadno zarodki težkim krizam duhovnega in verskega življenja ter izzovejo prej ali slej odpor pravega katoliškega duha.«

»Delavska pravica« je glasilo »krščanskega delovnega ljudstva«, onega krščanskega delavca, ki čuti danes na svojih lastnih plečih vse dobrote in prijetne posledice »integralnega katoličanstva«, kot ga izražajo gotovi predstavniki katoliškega tiska. Skoraj sočasno je izdal dr. Gosar Andrej, bivši minister in mož, ki po vsej svoji miselnosti prav gotovo ne pripada v naš krog, knjigo »Za nov družabni red«, v kateri piše med drugim:

»Če s tega vidika opazujemo običajno javno, predvsem politično življenje in kritično presodimo sredstva, ki jih tu največkrat uporabljajo, samo da bi dosegli svoj trenuten namen, nas mora biti strah pred spoznanjem, kako malo pravega spoštovanja, kako malo žive vere je v večno veljavnost in brezpogojno zmagovitost resnice in pravice v katoliških vrstah. Le pomislimo, kolikokrat tu ne le olepšujemo, temveč prav trdovratno branimo, zagovarjamo to in ono, kar bi pri nasprotniku najostreje grajali. In kolikokrat se dogaja, da nasprotnika brezobzirno, da uprav kruto obsojamo ter mu odrekamo vse, kar je dobrega, čeprav v jedru ni nič slabši od nas samih.«

Bili bi veseli teh pojavov, ki izhajajo od oseb in iz vrst, na katere je svojčas tako zvani katoliški tisk polagal tako važnost, o katerih pa ta katoliški tisk danes nekam čudno molči. Danes? Že nekaj časa, pač od trenutka, ko je bilo treba prebarvati politično zastavo ter jo potom katoliškega tiska vihteti pred slovenskim narodom, pa uspeh v lastnih vrstah ni bil ravno zavidanja vreden. O tem čivkajo itak vrabci na strehah, zato gremo lahko preko tega, da k zaključku tega svojega članka postavimo tezo, ki se glasi:

Ne more biti in ni katoliški noben list, ki zastopa interese dnevne politike in mora v izvajanju te politike uporabljati politične metode, kot so se žal razpasle med nami Slovenci in vsemi Jugosloveni. Ne more biti katoliški oni politični dnevnik, ki se spozabi do sračjih gnezd, do uvodnikov o perverzni ideologiji režima, pa se potem skrije za umetno napravljeno meglo tiskovne svobode in si od veselja drgne roke, ker mu ne sme nihče odgovoriti. Ni katoliški list, ki izrablja n. pr. v poročilih o izgubljeni tiskovni pravdi najtežje nesreče, da se maščuje nad onim, ki se ga je upal pozvati na sodišče in radi česar je bil obsojen po neodvisnih sodnikih.

Naj torej povedo naši cerkveni knezi in dostojanstveniki javno in odkrito, ali smatrajo kot predstavniki katoliškega tiska tudi Slovenca, Slovenski dom in Domoljuba? Če bo njih odgovor pozitiven, potem bomo vedeli, pri čem smo. Njihov molk pa bomo morali smatrati kot pozitiven odgovor.

Naročnikom in čitateljem

sporočamo, da bo odslej izhajal »POHOD« redno tedensko. Ljubljanski naročniki ga bodo prejeli ob petkih, izven ljubljanski ob sobotah. Današnji številki je priložena položnica. Poslužite se je.

Uredništvo in uprava

Mi in Rusija

Živimo sredi križarske vojne proti komunizmu. Prvi jo je proglasil Hitler in pozval za seboj ves drugi svet. Našel je le dva verna zaveznika, daljno Japonsko in bližnji Vatikan. To je nekoliko čudno, zlasti če se pomisli, da je n. pr. Anglija po svojem bistvu protikomunistična, da ne moremo govoriti o favoriziranju komunizma s strani ogromne večine ostalih evropskih držav in bi bilo vsled tega le naravno, če bi bil našel Hitlerjev poziv drug, ugodnejši odziv.

Našel ga je pa tudi pri nas, kjer tisk gotove vrste stalno piše o komunizmu in nastopa tako, kot bi stala Jugoslavija neposredno pred rdečo revolucijo. Čemu to? Ni druge razlage kot one, ki velja za nastop Hitlerja. Da prikrije svoje težke notranje prilike in okrene nemškemu narodu oči od težke gospodarske stiske, v kateri se nahaja, mu je naslikal na steno rdečega moskovskega komunista, češ: ta je prvi sovražnik nemškega naroda, ta je kriv vseh težkoč, uničenje ruskega komunizma znači rešitev Nemčije in nemškega naroda, ki bosta rešena, čim dobi Nemčija po zlomu SSSR Belo Rusijo in njena plodna žitna polja.

Isto velja za nas. Tudi tu se hoče s pretiranim kričanjem o komunizmu odvračati pozornost ljudi od težkih notranjih vprašanj ter prikazati komunizem kot edini in glavni vzrok, da se notranje prilike pri nas še niso uredile, predvsem pa kot vzrok, da se doslej še niti poskušalo ni načeti reševanje najbolj perečih socijalnih in gospodarskih problemov.

Mi, ki zavzemamo to stališče, smo brez dvoma proti komunizmu, proti njegovi ideologiji in proti vsem onim, ki jo pri nas propagirajo med našim narodom. Jugoslovenski nacijonalisti so bili prvi, ki so trčili prsa ob prsa s komunsti v Trbovljah v l. 1924., jugoslovenski nacijonalisti so vcepljali vedno, vcepljamo danes in bomo vcepljali tudi v bodoče mladini spoznanje, da naj se pazljivo čuva vseh mednarodnih naukov, pa naj prihajajo od katerekoli, rdeče, žolte ali črne internacijonale. Ta borba proti komunizmu pa nas ne sme zaslepljati toliko, da bi istovetili komunizem in našo, slovansko Rusijo in da bi sledili onim, ki ne vodijo borbe proti komunizmu, marveč izrabljajo krinko komunizma le za borbo proti slovanski Rusiji in grozeči poplavi stalno naraščajočega slovanskega življa.

Hitler in njegovi ožji sotrudniki se zavedajo, kako težko je postalo stališče Nemčije po zlomu v svetovni vojni. Na svojem vzhodu je dobila novo slovansko sosedo, republiko Poljsko, ki ji onemogoča asimilacijo vedno novih plasti preprostega poljskega življa in črpanje novih svežih človeških sil iz tega neizčrpnega človeškega rezervoarja. Za to Poljsko pa pride Rusija. Če sta si Poljska in Rusija danes neprijateljici, nič zato, Nemčija mora računati in tudi računa s spremembo tega položaja, računati mora torej s strnjenim slovanskim ozemljem od svojih današnjih vzhodnih mej pa tja v globine Azije. Zato tudi ni čudno, da si je poiskala in pridobila za borbo proti komunizmu prvega zaveznika v oni Japonski, kateri je Rusija ravno tako trn v peti tam v daljni vzhodni Aziji, kot Nemčiji v Evropi. Obema, Nemčiji in Japonski, ne gre toliko za borbo proti komunizmu kot za borbo proti neprestanemu prodiranju slovanske rase proti evropskemu zapadu na eni in proti azijskemu vzhodu na drugi strani. Če smo objektivni, moremo brez nadaljnega priznati, da je bojazen Nemčije in Japonske upravičena, za obe pomeni plodna, človeškega in naravnega bogastva prekipevajoča in vsled tega v stalnem porastu nahajajoča se Rusija opasnost, pred katero se je treba skrbno čuvati, katero je treba vsled tega po možnosti ponižati in uničiti.

Da se je pridružil tej miselnosti tudi madžarski grof Bethlen, ki je v Milanu pridigoval Italijanom o slovanski nevarnosti, da poplavijo barbarski Slovani kutlurno Madžarsko in s tem tudi ves drugi kulturni evropski zapad — kajti Madžarska je bila vedno branik zapadne kulture — je le značilen dokaz, da je naša gornja razlaga borbe proti komunizmu popolnoma pravilna. In kaj naj rečemo k dejstvu, da se je tej borbi priključil oficijelno tudi Vatikan ter pripravil svoje nemške škofe do tega, da so izrekli popolno udanost poganskemu Hitlerju in mu zagotovili svojo popolno podporo v njegovi borbi proti komunizmu? Ne bomo se zmotili prav nič, če iščemo tudi temu dejstvu razlago v strahu Vatikana pred sicer krščanskim, toda ne katoliškim slovanstvom.

Vemo, da bodo hoteli gotovi ljudje izrabljati te naše misli kot dokaz, da smo razpoloženi v prid komunizma in proti Vatikanu. Pa to ni res, treba je le pametno ločiti eno stvar od druge, postaviti vsako na svoje mesto, pa si bomo takoj na jasnem. Predvsem to, SSSR danes ni več to, kar je bila takoj v začetku svojega obstanka in prav gotovo ni nobene ideologije, ki bi bila v komaj 20 letih doživela tolike notranje spremembe, kot jih je doživel nauk Lenina. Kje je ta nauk danes? Težke življenjske prilike, iz teh prilik izvirajoče izkušnje so dovedle do tega, da obstoja danes resničen komunizem le še izven meja SSSR v glavah raznih prenapetih komunističnih ideologov in agitatorjev, da pa takega komunizma v mejah SSSR skoraj ni več. Moskva se je vrnila na zasebno lastnino in družino, Moskva priznava razlikovanje vrednosti izvršenega dela po inteligenci, ki je za to delo potrebna, Moskva se pa tudi — in to je za nas glavno — vedno bolj oprošča židovske navlake, ki je preplavila s komunizmom vred Rusijo. Druga za drugo padajo glave židovskih voditeljev, drug za drugim morajo stopati ob zid in padati pod kroglami one ruske vojske, ki so jo ustvarili, da zavojujejo oni sami ves svet, pa postaja pod vodstvom res ruskih poveljnikov v vedno večji meri nacijonalna ruska vojska, kateri želimo in kateri moramo želeti čim večjo solidnost in čim večji razmah, razmah zlasti proti vzhodu, da se zavrnejo neprestani japonski izpadi in da se zajezi rumena nevarnost, na katero vsi naši zgolj na videz tako protikomunistično usmerjeni politični gospodje prav nič ne mislijo.

Če je Nemčiji vseeno, ali izgubi slovanska Rusija v Aziji še nadaljne ogromne predele ozemlja, ki je že stoletja v njeni posesti in za čigar dvig je žrtvovala ogromno slovanske krvi in slovanskega denarja, pa to ne sme biti vseeno nam, ki se zavedamo, da smo kot Jugosloveni vendarle del onega slovanskega življa, ki naj bi postal čim prej med seboj popolnoma enoten in s tem nepremagljiv. Naj bo naše versko ali politično prepričanje kakršnokoli, na to svoje slovansko poreklo ne smemo pozabiti nikdar. Kot Slovani moramo gledati na razvoj svetovnih dogodkov, kot Slovani moramo razmotrivati zlasti dogodke v SSSR in kot Slovani moramo želeti, da bi matuška Rusija čim prej preživela svoje današnje krče in prešla v dobo mirnega življenja in temeljitega notranjega ozdravljenja. Samo ta slovanska miselnost nas bo očuvala bedastoč, ki jih doživljamo danes, ko čitamo n. pr. da so temnopolti Marokanci »španski nacijonalisti«.

Ex oriente lux! To geslo velja predvsem za nas Jugoslovane, katerim doslej zapad ni dal še nikdar ničesar dobrega, pa naj gre za zapadno evropsko kulturo ali pa za naše zapadne prijatelje ali neprijatelje. Zato moramo upirati svoje poglede tja proti slovanskemu vzhodu in želeti, da bi postal ta vzhod čim prej res slovanski, da bi izmetal iz sebe čim prej vso tujo, zlasti židovsko navlako, pa postal zopet to, kar je bil nekdaj, zatočišče in nada vseh manjših slovanskih narodov.

Borba proti komunizmu, ta pa ostane! Seveda je ne smemo voditi s praznimi besedami in lepimi proglasi, voditi jo je treba praktično na terenu. Če bosta imela naš delavec in kmet dovolj dela in jela, potem ne bo nobene komunistične nevarnosti in tudi našega mladega inteligenta ne bodo opajale komunistične misli, če bo prišel do dostojne eksistence in mu ne bo treba leta in leta gladovati, na drugi strani pa gledati izobilje, v katerem žive najbolj koruptni elementi našega naroda. Seveda bo treba za take ukrepe čisto drugih ljudi, predvsem ljudi, ki niso zvezani potom vseh mogočih upravnih svetov z onim mednarodnim, pa tudi domačim kapitalom, ki noče uvideti, da ruši samega sebe, kdor ne omogoča svojim delavcem dostojnega življenja.

Ali te ni sram!

V tem oziru določa namreč čl. 25. zakona izrecno, da mora vpisati vodja matičnih knjig, rodbinsko ime skladno s pravili srbskega, hrvatskega ali slovenskega pravopisa, če bi se ob vpisu rojstva v matično knjigo glede na predpise čl. 23. istega zakona moralo ime vpisati po starem pravopisu ali pa ime srbskega, hrvatskega ali slovenskega izvora zoper pravila pravopisa teh jezikov.

Zakon o imenih dopušča v čl. 27. tudi, da se rodbinska imena tujega porekla pišejo po pravilih fonetike, kakor n. pr. »Pfeifer« »Fajfar« itd.

Da bi imeli prizadeti priliko na kolikor mogoče enostaven način spraviti pisavo rodbinskih imen v sklad s predpisi zakona o imenih, je zakonodajalec v čl. 41 dopustil za predhodno dobo dveh let, da se popravki imen izvrše že z odobritvijo občeupravnih oblastev prve stopnje (sreskih načelnikov), medtem ko praviloma odobruje spremembe imena le ban.

Prošnje morajo vložiti rodbinski očetje za sebe, ženo in maloletne otroke, če ni očeta, pripada ta pravica materi, oziroma varuhu. Polnoletni otroci pa morajo zaprositi samostojno za popravek rodbinskega imena in sicer v vsakem slučaju pri pristojnem, zgoraj omenjenem občeupravnem oblastvu, v čigar področju se nahaja krstna knjiga, v kateri je prizadeta oseba vpisana.

Prošnje se morajo kolekovati s 5 Din ter jim je priložiti 20 Din kolek za rešitev, rojstne liste vseh prizadetih članov rodbine, oziroma osebe ter domovnica prosilca (iz novejšega časa).

Zelo bi me veselilo, če bi te moje vrstice vsaj eno osebo pripeljale na pravo pot, t. j. k popravi rodbinskega imena, ker je to z narodnega pogleda potrebno.

Da s sedanjim stanjem nismo nacijonalisti zadovoljni, v tem smo si že davno edini. Nikjer ne vidimo prave odločnosti, povsod je le zaspanost, površnost in samopašnost. Koga ne boli srce, če pogleda le nekoliko čez mejo k našim sosedom! Kako velika važnost se polaga na vzgojo mladine! Pa pri nas! Tu se še vedno prerekamo radi vere, stranke; igračkamo se z razdelitvijo države in še s premnogim sličnim, od česar ima narod samo le škodo.

Italija odpravlja poslednje sledove slovenskega življa, da celo rodbinska imena so jim v spodtiko, zato pa jih prav pridno popravlja in poitalijančuje. Kaj pa pri nas! Nič, vse v redu. Bog ne daj, da se pregrešiš tozadevno, ker lahko pride do diplomatskih neprilik. Tozadeven zakon sicer imamo, a kdo se ga poslužuje. Trden Jugoslovan, ki se rad trka na svoja junaška prsa, pa še vedno nosi tuj ali celo potujčen priimek. Pa kako naj narod prične z izvajanjem takšnih zakonov, ko še slavni ministri, ki so leta 1929. ta zakon ustvarili, so lepo ostali pri svojih priimkih, četudi so bili popolnoma tuji ali potujčeni. Dokler ne bodo prišli na odlična mesta res čisto narodni ljudje, bo vse delo spalo. Turki so nas že davno prehiteli.

Naš zakon o osebnih imenih od 19. februarja 1929. Uradni list št. 110—26 za v bodoče praviloma ne dopušča več vpisovanja rodbinskih imen v pogrešnem pravopisu in ne more se več pisati n. pr. Potočnik s »Pototschnigg«, Vrhovec — Verchovetz itd., ker je slovenski izvor teh imen brezdvomen.

Hrvat o hrvatskem vprašanju

Pod naslovom »Politika Stjepana Radića i Hrvatsko pitanje« objavlja »Tribuna« od dne 31. decembra 1936 članek, signiran z Dr. KIG., ki ga radi njegove izredne aktualnosti prinašamo doslovno:

»Takozvano hrvatsko vprašanje se vleče v poslednjih letih po stolpcih naših listov kot neka trakulja, ko pa govore gotovi politiki na zborovanjih o tem vprašanju, imajo zavezana usta. Še več, obstoje gotovi krogi, ki si grade na obstoj tega vprašanja že skozi leta svoje politične karijere, smatrajo sebe kot izvedenca za to vprašanje in kako se more rešiti to vprašanje samo po njihovem ‚receptu‘.

Dočim se neukemu narodu s silo ubija prepričanje, da to vprašanje obstoja, se še do danes ni našel nihče, ki bi objavil točno definicijo tega vprašanja in način, po katerem naj bi se to žalostno vprašanje končno rešilo. Mi, ki na vsebino tega ‚vprašanja‘ ne gledamo z nekega političnega, še manj pa z etničnega stališča, stojimo ob strani in poslušamo prazne fraze gospodov ‚izvedencev‘, katerim stoji na čelu stari preživeli mentor Obzor.

Do ujedinjenja vseh jugoslovenskih krajev v eno državo, je prišlo v l. 1918. na podlagi soglasnih sklepov narodnih predstavništev v vseh naših centrih (Zagreb, Novi Sad, Sarajevo, Beograd, Podgorica) ustava skupne države, pa je stala na stališču enakopravnosti vseh jugoslovenskih državljanov. Ta z ustavo zajamčena enakopravnost je nudila vsem Jugoslovenom možnost, da zavzamejo v skupni državi svoja mesta in sicer po svojih sposobnostih in po svojem znanju, kot se to dogaja v naravi in vsaki človeški skupnosti.

Mi jugoslovenski unitaristi smo smatrali, da bodo tudi pripadniki hrvatskega plemena v večji meri sodelovali pri izgraditvi skupne države, vendar se te naše nade niso izpolnile. Nočemo preiskovati, zakaj se to ni zgodilo, izgleda pa, da tvorijo *razlogi tega nezadostnega sodelovanja Hrvatov v narodnem delovanju prav za prav temelj, na katerem počiva danes ‚hrvatsko vprašanje‘.*

Kratko po ujedinjenju se pojavlja na jugoslovenski politični pozornici pok. Stjepan Radić in Vidovdanska ustava.

Stjepan Radić kot predstavnik velike večine hrvatske kmečke (ne tudi mestne) mase je bil nasprotnik Vidovdanske ustave, pa se je v svojem razvoju končno pomiril s to centralistično ustavo in je sodeloval v vladi v času, ko je bila ta ustava v veljavi. In za čudo, *hrvatske kmečke mase radi tega niso odtegnile svojega zaupanja svojemu voditelju Stjepanu Radiću, marveč so nasprotno odobrile njegovo postopanje.* S tem svojim postopanjem je dokazal Stjepan Radić, da Hrvatje niso nasprotniki te države ter je sočasno izbrisal iz našega političnega slovarja frazo o hrvatskem vprašanju. Vsled tega je bilo z vstopom Stjepana Radića v vlado končnoveljavno rešeno tudi vprašanje sodelovanja Hrvatov pri državih poslih.

Da je bilo v resnici tako, sledi najbolje iz postopanja Stjepana Radića po njegovem izstopu iz vlade. On se ni vrnil na svoje prejšnje stališče, *marveč je nasprotno izključujoč posredovanje skupščine in političnih partij zahteval, da rešita Kralj in Narod skupno naše notranje politične probleme.* Na veliko žalost vseh nas in na nesrečo Jugoslavije pade v ta čas tragična smrt Stjepana Radića. Tragika je našega naroda, ki ga spremlja že skozi stoletja, ravno v tem, da mu *umirajo v najbolj kritičnih trenutkih največji možje.*

Kot smo izjavili že prej, je Stjepan Radić končnoveljavno rešil hrvatsko vprašanje in vprašanje sodelovanja Hrvatov pri delu za izgraditev naše narodne skupnosti. Radi tega *današnje hrvatsko vprašanje ni ono, ki je obstojalo za življenja Stjepana Radića in tudi ni njegovo nadaljevanje. To je neko popolnoma novo vprašanje, šele nedavno izkonstruirano od gotovih elementov od zunaj in znotraj, ki imajo pač interes na tem, da to vprašanje obstoja.*

Nekateri pravijo, da obstoji to vprašanje v hegomoniji Srbov nad Hrvati, ker so baje Srbi zavzeli vse višje položaje in Hrvatom ni preostalo ničesar. Mi pa se vprašamo, *kdo je branil g. dr. Mačku v letu 1935. sestaviti vlado? Nihče! ker bi bil to lahko storil. Zakaj ni potem privedel Hrvatov na oblast v Beogradu in zavladal s podporo enega kupčka nesreče, ki se naziva Srbijanska združena opozicija, ne nad eno ali dvema banovinama, marveč nad vso Jugoslavijo, to največjo Veliko Hrvatsko in stoječ na oblasti pokazal, kaj zna in razume?* Evo, tu se vidi spretnost in sposobnost politika. Politik mora v pripravnem trenutku spoznati, da je prišel njegov čas in izkoristiti ta trenutek. G. dr. Maček pa je zamudil ta trenutek in v tem obstoja vsa neplodnost njegovih političnih korakov.

Kot smo omenili, je Stjepan Radić že prej rešil hrvatsko vprašanje, današnje hrvatsko vprašanje pa je neko popolnoma *novo vprašanje.* Dolžni smo, da iznesemo tudi razloge za to svojo trditev.

Stjepan Radić je delal v svojem političnem izživljanju često tudi politične skoke, vendar je *temeljila vsa njegova politika na Vseslovanstvu* in gotovo ne bomo grešili, če uvrstimo Stjepana Radića med največe Panslovane vseh časov. Tej svoji ideji je bil Stjepan Radić skozi vse svoje življenje vdan in da je bila morda ravno ta ideja glavni povod, da je priznal tudi Vidovdansko ustavo. Kot izraziti Panslovan je veroval, da bo prišlo slej ali prej v Evropi do *vseslovanske renesanse* kot naslednice prve romanske in druge germanske renesanse. Ravno ta vera Stjepana Radića v slovansko bodočnost stare Evrope predstavlja najidealnejši del njegovega programa.

Današnji epigoni Stjepana Radića, ki so podedovali njegovo veliko politično zapuščino, so pa nasprotno pokazali, da so *ravno oni najslabše razumeli bistvo naukov Stjepana Radića.* Pravilnost tega dokazujejo ravno postopanja nekaterih voditeljev takozv. hrvatskega pokreta, ki skušajo pridobiti za svoje cilje *celo simpatije onih narodov, ki so skozi stoletja živeli na račun Slovanov* in kojih lastni interes zahteva, da se Slovani med seboj čimbolj razdvajajo.

Radi tega mislimo, da leži naša bodočnost v slogi in edinstvu ne samo nas južnih Slovanov, marveč vseh Slovanov, pa moramo vsled tega v svojih političnih nastopih vedno podčrtavati svojo pripadnost k velikemu slovanskemu stebru, ker smo prepričani, da bo nastopila slej ali prej slovanska doba evropske zgodovine.

To je bila ideja Stjepana Radića, ki ga napravlja v naših očeh velikega. Današnje partikularistične ideje njegovih epigonov pa smatramo kot največjo nevarnost ravno za hrvatski del jugoslovenskega naroda. V tem napačnem tolmačenju tiči bistvo takozvanega hrvatskega vprašanja in tragedija Radićevih naukov.«

Perverznost

Že takoj začetek tega leta nam je prinesel prijetno in veselo oznanjenje, da je bila ideologija bivšega diktatorskega režima perverzna. V čem? Radi tega, ker so temeljem zakona iz l. 1929. nastale banovine dobile svoja imena po rekah in je bila naša banovina krščena z imenom Dravska banovina. Strašna [illegible]! Kaj pa naj rečemo šele o ljudeh, ki so ta zakon podpisali. Če so zastopali [illegible] ideologijo, potem so bili perverzni tudi oni sami! Kdo je zastopal Slovence v dotičnem režimu? Perverzni so bili vsi oni, ki so zavzemali mesta banov Dravska banovine!

To je logična smisel tega veselega oznanjenja, ki je pa na lastno željo ostalo omejeno le na Slovenca, ki je to oznanjenje proglasil. Če je že začetek novega leta tako dober, moremo pričakovati še vse kaj več tekom leta, predvsem nadaljevanje in naraščanje perverznosti ali po domače izprijenosti in pokvarjenosti, ki edina more roditi članke s tako [illegible] ideologijo. Je to dober znak, očividno popuščajo živci in le želimo, da se to popuščanje nadaljuje do njih popolnega zloma. Takrat bo pač treba preskrbeti varna mesta [illegible]

PO NAŠI ZEMLJI

Milan Rakočević,
ljubljanski dopisnik »Pravde«

Pišite objektivno

Pomanjkanje pravega razumevanja tam, kjer bi ga morali predvsem pričakovati, je povzročilo, da so stiki med našimi kulturnimi centri vse prerahli. Mnogo je k temu pripomogla politična prenapetost, še več lokalno obzorje malih ljudi, ki vedrijo pod krovom naše kulture, mnogo pa tudi nepravilno in krivično poročanje o življenju našega naroda v različnih pokrajinah države, ki se je v dnevnih listih skoro praviloma izmaličilo v strupeno satiro ali pa časopisno senzacijo.

Značilno je n. pr., da naši dnevniki redno zabeležijo, če so bili recimo v Petrovcu na Mlavi ubiti kaki hajduki, ali se je zgodila zopet otmica v Tetovskem srezu, da o samomorih v Zagrebu in Beogradu sploh ne govorimo. Aferam, kot je bila Bodijeva, posvečajo dnevniki cele strani, da le nasitijo svojo, senzacij željno publiko s čim bolj napetimi historijami. Pri vsem tem pa ne najdejo nekaj vrstic, da bi zabeležili važne kulturne dogodke, ki gredo tako mimo čitajočega občinstva, kot da se ne bi bili niti zgodili. Seveda niso v tem pogledu nič boljši beograjski dnevniki, ki tudi o naših krajih in ljudeh prinesejo marsikatero vest, ki nam ni ne v čast, in nikomur v korist.

V zadnjem času pa opažamo znaten preokret v tem pogledu v beograjski *»Pravdi«*, ki poleg dnevnih vesti iz naših krajev redno prinaša tudi dokumentirane članke o naših kulturnih dogajanjih. — Tako je prinesla »Pravda« izpod peresa svojega ljubljanskega sotrudnika, g. *Milana Rakočevića*, članke o našem Stritarju, Gregorčiču, Prešernu in drugih, ki se poleg jasnosti, s katero so pisani, in uglajenega sloga, odlikujejo tudi z objektivnostjo, ki more z njo gledati na naše kulturne prilike le tisti, ki sam ni zapleten v kulturni kaos doline Šentflorijanske, kjer človek več ne ve, kje prične politika in kje neha kultura. Želeti bi bilo le, da bi »Pravda« nadaljevala to svojo kulturno misijo in našla posnemalcev v Beogradu, pa tudi v Ljubljani, da bi bili Slovenci objektivno informirani o dogodkih v lastni hiši!

O komunizmu

Iz dijaških krogov smo prejeli dopis, ki ga radi njegove aktualnosti prinašamo brez korekture:

Beseda »komunizem« je sedaj že tako splošno v rabi, kakor beseda »kruh« ali »beračk«. Če nisi všeč komu izmed voditeljev te ali one stranke, pa si že komunist. Tako smo komunisti dijaki, če kričimo, ko je profesor še v razredu: komunist si, če »drukaš« s špansko vlado, če ne hodiš v cerkev, če kritiziraš socialnost nekaterih ljudi, itd. Beseda »komunizem« je tako splošna, da nima niti tistega vpliva več, kot ga je imela kmalu po boljševiški revoluciji v Rusiji. Onemu, ki zmerja bližnjega s komunistom, lahko rečemo, da je ali tako neumen, da besede ne razume, ali pa zločinec, ki hoče s takimi klevetami uničiti dobro ime svojega bližnjega. Proti tem izrazom se moramo boriti prav v sedanjem času, ko niti ne vemo, kdo je resničen komunist in kdo denuncijant. Ta, tolikokrat premleta beseda ima pomen edino še za k.....ške ljudi, ker naznačijo z njo vse različne nasprotnike svojega nazora. Ker upam, da ta članek ni preoster, in ker niti ni naperjen proti kakšni osebi, ampak proti splošnosti, sem prepričan, da ga bom lahko čital že v naslednji številki »Pohoda«.

Mlad nacijonalen dijak je načel s tem dopisom problem, ki ga je treba načeti z vso resnostjo. Lahkomiselnost, s katero se danes žigosajo nesimpatični ljudje kratkomalo za komuniste, bo rodila težke posledice, zlasti če jo zagreše ljudje, ki bi morali že po svoji vzgojiteljski ali dušebrižniški dolžnosti priklepati na sebe vse, pa naj bodo tega ali onega političnega prepričanja. Na stvar se še povrnemo.

Uredništvo.

Padajoča autoriteta

Autoriteta dr. Mačka na Hrvatskem stalno pada. To se ne vidi samo iz pisanja neštetih listov, ki sicer povdarjajo, da so za »Hrvatski narodni pokret« in njenega predsednika, idola vseh Hrvatov, Slovenca dr. Vladka Mačka, marveč tudi iz notic in člankov, ki jih prinaša »Hrvatski dnevnik«, glasilo doktorja Mačka, katerega solastniki so zagrebški Židje. Zelo značilen je uvodnik v »Hrvatskem dnevniku« dne 31. decembra. Nanaša se na knjigo o dr. Mačku, ki jo je napisal dr. M. Petanjek in v kateri se precej z malo spoštovanja Mačkovega kulta bavi z vsemi mačkovskimi zadevami. Da je mogla taka knjiga sploh iziti, je že dokaz, da je tisto kričavo hej-hrvatstvo že nekako na zatonu. Pisec uvodnika pa je seveda nepoboljšljiv. Strašno zameri Petanjeku nekatere stavke v njegovi knjigi, ki so vse premalo hrvatski. Naj jih navedemo:

»Pri nas ni ekonomske borbe proti Beogradu kot sedežu politične oblasti, ker bi to pomenilo oškodovanje državnih interesov.«

Petanjek piše o kmetih, ki so se oblekli v paradno obleko, pa jih vpraša, zakaj se večkrat tako ne oblačijo. Na to vprašanje mu odgovarja kmet: »Oblačim se v parado le tedaj, ko je kraljev rojstni dan ali kakšna Mačkova proslava.«

Avtor knjige z zadoščenjem ugotavlja: »Kričijo proti eksponentom grobe sile, proti eksponentom oblasti, toda odgovornost za nasilje ne pripisujejo, kot bi mogoče kdo pričakoval, Srbiji in Srbom, temveč osebno Jevtiću in — Madžarom.«

Teh nekaj stavkov je dovolj, da so Mačkovi priskledniki obsodili knjigo dr. Petanjeka, ji posvetili cel uvodnik v »Hrvatskem dnevniku« in izobčili avtorja iz hrvatskega narodnega občestva, ker oni sami prav gotovo obratno mislijo kot dr. Petanjek.

„Piccolo" še ni obupal

v svojem prizadevanju pripraviti teren za prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo. V svojem zadnjem članku o tem vprašanju piše urednik lista Mario Nordio, da mu je neki eksponent JRZ v skupščini, ki je znan kot stari pristaš Pašićeve politike in ki poleg tega uživa tudi osebno prijateljstvo predsednika vlade dr. Stojadinovića povedal, da za poboljšanje odnošajev z Italijo Jugoslavija ne more poslabšati svoje odnošaje s svojimi zavezniki in prijatelji.

Nordio smatra dejstvo, da se niso vršile običajne rapalske proslave v Jugoslaviji v preteklem letu, kot zelo dober znak za zbližanje med Italijo in Jugoslavijo, ker smatra, da so te proslave odpadle zato, ker jih ljudje sami niso marali. Kot je naši javnosti znano, so bile rapalske proslave prepovedane. Nordio stoji na stališču, da so Hrvati, Slovenci in Srbi trije narodi in da smatra, da je prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo samo stvar sporazuma med Italijani, Hrvati in Slovenci, ker s Srbi itak nimajo Italijani nikake sporne točke.

Če želijo Nordio in njegovi višji inspiratorji res iskrenega prijateljstva, si morajo najpopreje zapomniti, da so vsi Jugosloveni en narod in je stvar enega Slovenca v Italiji istočasno tudi stvar štirinajstih milijonov Jugoslovenov v svobodi. Neprikrito upanje Piccolovega urednika na Pašićevo linijo pa za enkrat beležimo kot simptom, posebno še, ker se je tej liniji v celoti približal slovenski del jugoslovenske radikalne zajednice.

Naša kri izteka . . .

V žalostni kočevski deželi se dogajajo čudne stvari. Tam ne znamo varovati niti koristi svoje krvi, niti koristi države Jugoslavije. Na spornem kočevskem ozemlju se tehtajo duše z denarjem in drugimi užitki, se odteguje naša kri in za par posvetnih korit vadljajo brezsrčni strevuhi za vsakogar, ki jim je potreben.

Prilike ob zadnjih občinskih volitvah kažejo, da niti te niti one strani nacijonalisti ne morejo zagovarjati. Kdor se brati s tujci ali kdor za dosego sporazuma z lastnimi ljudmi postavlja v ospredje razdvajajoče programske razlike, ne bo nikoli naš prijatelj. Mi moramo napram prilikam, ki postajajo za nas vsak dan težje, iti po vse drugih potih, kot do sedaj. V prvi vrsti moramo osporiti politikantom pravico, da oni po dnevno-političnih potrebah urejajo kočevski problem, istočasno pa moramo vsej Jugoslaviji predočiti pravo stanje na Kočevskem.

Velevažen delež pri nacijonalnem delu za naše Kočevje pripada našemu učiteljstvu. Pisma, ki iz teh krogov prihajajo k nam, so polna obupa in hkrati polna nezlomljive volje. Toda šola more svoje delo le takrat z veseljem opravljati, kadar njenih plodov ne pokvarijo politični kvaražugoni. Pa berimo koščck pisma iz kočevske šole:

»In kadar se v šoli mučim in vtepam tem trdim glavicam najnavadnejše slovenske besede, blagrujem vse vas tam preko kočevskih hribov, ker ste med našimi ljudmi. Otroke učim, naj me vsaj po naše pozdravljajo... Vsak dan me ti otroci obdajajo in prosijo kruha. Ne morem drugače, pritrgam si, pa jim dam. »Naša mama,« me kličejo Slovenčki in ponižni Kočevarčki. Zaskrbljena sem, kako bi jih za Božič toplo oblekla. Malo pred snegom so po dve uri daleč, po skalah prihajali bosi s hriba v šolo. Na vse strani bi prosila podpore, a kje najdem odmeva? Tako me to delo in skrb za te revčke zamotita, da v tej domači tujini niti več ne mislim na svojo bedno zapuščenost. Časih od samega joka in prečutih noči izgubljam odpornost. O, da bi smela zopet med vas, delala bi noč in dan, saj delo tukaj kaj malo zaleže. Poskusila bi z malimi šolskimi nastopi in igricami, a kaj, ko ne izgovore nobene besede pravilno.«

*

To je samo eno od neštetih pisem, ki dajo misliti. Istočasno pa nam je prišel v roke Klaverjev misijonski koledar za leto 1937. V njem smo Slovenci zapisali tudi tole:

»Želite postati zamorčku boter?«

Kdo ne bi rad pomagal pogančku do milosti svetega krsta! To vsak lahko stori, če prispeva

botrinski dar Din 100.—.

S tem postane boter ali botrica zamorčku, in mu sme določiti krstno ime.

Ta znesek se ne porabi za krstne obrede, ampak za vzgojo in oskrbo otroka. Le tedaj se morejo dobro na sveti krst pripraviti, če jih misijonar vzame za nekaj časa v svojo hišo. Misijonar pa tega ne more, če mu ne pomagajo blagi dobrotniki.

Seveda se tudi manjši zneski v ta namen hvaležno sprejemajo. Kako se bodo rešeni zamorčki svojim botrom z molitvijo hvaležne izkazovali!«

Malo dalje je v tem koledarju pod primerno sliko postavljen še tale oglas:

»Odkup zamorčka sužnja —

V Afriki se še vedno vrši trgovina s sužnji. Kako ubogi so taki ljudje, ker ne morejo postati kristjani. Lahko pa jih rešimo z odkupom.

Prispevek za odkup zamorčka ali zamorske deklice znaša dinarjev 200.—.

S tem zamorčku pomagamo do častne in večne sreče.«

*

Ne spuščamo se v to, ali je nam Slovencem treba, da z gmotnimi sredstvi tako bogato podpiramo misijonsko delo med zamorci?! Ali prilike, ki jih na primer naše kočevsko pismo tako ljubeznivo in grozotno piše, dovolj glasno pričajo, kako so tudi naši beli zamorčki potrebni časne sreče in ljubeznivega botra, ki bi jim za krst ali birmo ali za drug lep spomin pripravil gorke obutve in obleke! To ni samo higijenska nujnost za očuvanje naše rase v vedno težjih življenjskih borbah, nego tudi domoljuben čin, ki našega denarja ne nosi preko meja v predele, na katerih ima poglaviten interes velekapital s kolonijami prenasičenih tujih držav. Ti milodari bi bili gotovo s prisrčnim občutkom sprejeti tudi v naših črnih revirjih, prav tako v oddaljenih in od nas tako pozabljenih krajih daljne Vestfalije, kjer odteka naša kri, kjer omahuje naš človek!...

—že

Narodne zastave in državne zastave

»Slovenec« poroča:

Tednik »Narodna svijest«, ki izhaja v Dubrovniku, je v 48. in 49. številki prinesel razpravo z naslovom »Kdo mora izobešati državno zastavo in kdaj — kdo sme izobešat: srbsko, hrvatsko in slovensko zastavo in kdaj?« Ker je to vprašanje še vedno v upravnem oziru precej zamotano, prinašamo v izvlečku glavne misli razprave:

Današnji zakon o imenu in razdelitvi kraljevine na upravna področja« in »Zakon o praznikih«, oba iz leta 1929, določata, kdaj in kje se mora izobesiti državna zastava. — Upravne oblasti teh predpisov nikoli niso točno založile, zato so se v več primerih nepravilno uporabljali.

»Zakon o imenu in razdelitvi kraljevine na upravna območja« se nanaša samo na uradne ustanove; § 29. o ustanovitvi banovin določa, da se smejo izobešati le državne zastave. Nič pa ne govori ta zakon o tem, da velja ta odredba tudi za državne in samoupravne urade, tudi ne pravi, da so prepovedane narodne zastave, srbska, hrvatska in slovenska. To je le obča določba za državne oblasti, ki jo dopolnjuje istočasno izdani »Zakon o praznikih«. Ta pravi v § 9.: »Na državne praznike se smejo na zgradbah izobešati samo državne zastave. Ob teh dneh se morajo izobesiti državne zastave na vseh državnih in samoupravnih oblastvih, kakor tudi na zgradbah ustanov javnopravnega značaja, v mestih so vsi lastniki zgradb dolžni izobesiti državne zastave.«

Iz tega sledi: Državno zastavo je treba izobešati dne 6. septembra in 1. decembra, to pa samo na državnih uradih, banovinskih in občinskih zgradbah, na javnopravnih zgradbah (bolnišnice,...) in na zasebnih hišah v mestih, ne pa po vaseh. Ker je s tem zakonskim predpisom določeno, kdo in kdaj mora izobešati državno zastavo, to pomeni, da ostale dni tudi državna in samoupravna oblastva in javnopravne ustanove in lastniki zgradb po mestih niso dolžni izobešati državne zastave. Sicer zakon ne bi določil, kdaj in kje se mora izobešati državna zastava.

Zakon o občinah v § 136. točno določa, kateri kraji se smatrajo za mesta. Takih krajev je v vsej državi 73, v Sloveniji: Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj. Samo v teh mestih morajo hišni lastniki na dan 6. septembra in 1. decembra izobesiti samo državno zastavo. Za vse ostale dni pa jim to ni ukazano. Vsi ostali hišni posestniki v državi pa tega nikdar niso dolžni storiti, tudi na ta dva državna praznika ne, kakor je tudi niso dolžni izobesiti zasebniki, zasebni uradi, pisarne, cerkve, ker tega omenjeni zakon od njih ne zahteva.

Zakonodajalec je hotel s temi določili dati državni zastavi poseben značaj kot simbolu države, ki združuje Slovence, Hrvate in Srbe. Hotel ji je pridržati posebne dneve in taksativno določiti, kdo jo sme izobesiti, da bi se je ne posluževal vsakdo, kadar in kakor bi hotel. Zakon nikomur drugemu ne daje pravice, da bi rabil največji simbol državne skupnosti razen v § 9. omenjenih oseb, ustanov in oblastev. Ukazal pa je tudi tem samo na dva dni v letu, na oba državna praznika. Iz besede »samo« v § 9. tega zakona sledi, da smejo te pooblaščene osebe, ustanove in oblastva na druge dni izobešati tudi svoje narodne zastave, na ta dva državna praznika pa ne. Ni nobenega zakonskega predpisa, ki bi prepovedoval izobešanje slovenske, hrvatske ali srbske narodne zastave. Vse srbske občine smejo na svojih zgradbah izobešati srbsko, hrvatsko ali pa slovensko zastavo, razen na dan 6. septembra in 1. decembra, ko morajo izobesiti samo državno zastavo. — Iz dobrega poznavanja zakonskega besedila in volje zakonodajalca sledi, da izobešanje narodnih zastav, srbske, hrvatske in slovenske ne samo, da ni nikjer prepovedano, ampak je tudi določeno, kdo in kdaj je dolžan in upravičen izobešati državno zastavo.

Po tej razlagi so upravne oblasti večkrat napak uporabljale zakonske predpise, ko so z globami kaznovale tiste, ki so izobešali narodne zastave, čeprav za to dejanje ni kazenske sankcije.

Tako dubrovniška »Narodna svijest«. Morda bi bilo prav, da bi se še kak slovenski pravnik popečal s tem vprašanjem in ga razjasnil, da bodo ljudje o tako važnem zakonu pravilno poučeni.

*

In zdaj si predstavljajte ta prizor za bogove: Vsi jugoslovenski pravniki naj se zbero in temeljito preiščejo in prebrskajo vse zakone, predpise, uredbe, razsodbe itd., itd. in naj končno doženejo, kdaj, kje, kako, pod kakimi pogoji, ob katerih dneh, komu na čast, itd., itd., itd. se sme ali mora, ali ne sme in ne mora razobesiti narodna ali državna zastava. In potem povabimo ves svet, da si ogleda to vestno izpolnjevanje zakonov, predpisov, odlokov, ukazov, itd., itd., itd., da se bodo vsi ravnali po nas in se učili prave državljanske zavesti.

Pri tem smo se spomnili nekega dogodka pred vojno:

Takrat, menda l. 1911., je bil v Ljubljani nekak katoliški shod, na katerem se je zelo povdarjala avstrijska misel in hrvatsko-slovenska »zajednica«. To je bil namreč že čas, ko so na Dunaju zaslutili srbsko nevarnost in so začeli misliti na trializem, pri čemer je dr. Šušteršič bil važen svetovalec prestolonasledniku Ferdinandu. Napredna Ljubljana, ki se je v tistih letih tresla pod pritiskom vsemogočne SLS, je bila vsa v zastavah, ni pa razobesila zastave Matica Slovenska, katere predsednik je bil dr. Fr. Ilešič. Naravno je, da so klerikalni listi ljuto napadali Matico in njenega predsednika in na prvi odborovi seji je prišlo do interpelacije, češ, da je bil tisti katoliški shod nekaj kulturnega, vseslovenskega itd. in da bi morala Slovenska Matica, ki ima med duhovščino mnogo poverjenikov in je nepolitično društvo, pozdraviti shod vsaj s tem, da bi razobesila zastavo. Predsednik dr. Ilešič je priznal, da na strehi Slovenske Matice ni bilo zastave vsled kake malomarnosti, ampak da je s polno zavestjo ni dal razobesiti, češ: »Ako zastave ne razobesimo v srcu, je tudi na strehi ne.« Dr. Tavčar je na to pripomnil, da je včasih pač tako, da moramo razobesiti zastavo na strehi, čeprav je v srcu ne.

Dr. Ilešič je nato še enkrat ponovil: »Jaz, če je v srcu ne razobesim, je tudi na strehi ne.«

Tako se je takrat ta zadeva končala. Ostal pa je problem, ki so ga posebno v svetovni vojni vsak po svoje reševali. Takrat je marsi-

kje na strehi visela zastava, ko je v srcu ni bilo, marsikje pa je visela zastava na strehi zato, ker se je gospodar veselil avstrijskih zmag.

Mi bi svetovali, da se držimo tega, kar je bilo takrat razrešeno v »Slovenski Matici« brez vseh pravnikov, sodnikov, biričev, žandarjev, policajev, zakonov, odredb, odlokov itd., itd., itd.

Kdor zastave ne razobesi v srcu, naj je tudi na strehi ne!

Tako bomo imeli vsaj jasno sliko pred seboj: kdo smo in kaj smo. Kdor razobeša zastavo prisiljen, naj je rajši ne razobesi. To je edino pravilno stališče. Jugoslavija bo kljub temu obstala in vsaj ne bo v nji laži, hinavstva pretvare! Kaj pa pomaga zastava na strehi, če je v srcu ni. To je le slepilo za one, ki gledajo in iščejo resnice, da bodo ob pravem času vedeli, kdo je naš in kdo ni naš. Nam se smilijo državljani, ki morajo razobešati državno zastavo. To je namreč znamenje, da je nečejo. In čemu to?! Živela svoboda! Živela resnica! V vsem in povsod!

POSNEMAJTE!

Te dni se je v Franciji vršila zanimiva akcija oblasti pri vseh uradih in ustanovah, ki so v kakršnikoli zvezi s tujskim prometom. Smisel in cilj te akcije je ta, da se onemogoči vsem uradom, ustanovam in družbam, ki so uživale kakršenkoli priviligiran značaj za bodoče vsak stik in promet s tujci, ako ne uživajo v nacijonalnem pogledu popolnega zaupanja oblasti. Francoska vlada smatra namreč te ustanove kot sila pomembne, ker one usmerjajo potnike po državi ter jim pokažejo zemljo v oni luči, v kakršnj ima država interes, da je vsak tujec gleda. Predvsem ima seveda interes, da spozna vse njene dobre strani, vse vrline in kreposti francoskega naroda in vso silo in lepoto francoske zemlje. To delo pa morejo vršiti le poedinci in družbe, ki so tudi same po sebi vseskozi nacijonalno popolnoma izgrajene.

Ta akcija francoskih oblasti je gotovo globoko premišljena in tudi potrebna. V nekaterih državah, kakor Italiji, Nemčiji in Rusiji je tujski promet že davno v istem smislu do podrobnosti organiziran. Francija je našla za potrebno, da izvrši to organizacijo sedaj.

Skrajni čas bi bil, da se tudi pri nas prične v tem pravcu sistematično delo in organizacija. Ne sme nam biti vseeno, kdo sprejema tujce pri vstopu v našo zemljo in kdo jih usmerja v razna letovišča. Ob tej priliki dotični, ki to funkcijo izvršuje, lahko državi veliko koristi, lahko ji pa tudi neizmerno škoduje. Vsled tega smo mišljenja, da je skrajni čas tudi za nas posvetiti temu vprašanju vso pozornost, odvzeti vsakomur, ki ne nudi polnega jamstva, da bo to delo v celoti izvršil v korist naših državnih in nacijonalnih interesov ter ga izročiti izbranim in stoodstotno zanesljivim ljudem.

V Ljubljani je takšna tujsko-prometna pisarna, in sicer podružnica, v rokah g. Mikliča, ki ga nemški turistični službeni organ označuje kot zavednega sina Kočevarja, ki je po njegovem mišljenju »novi nemški most do Jadrana«. Gospod Miklič — kljub temu, da je bila ta pohvala v nemškem listu v celoti ponatisnjena tudi v »Kočevarici« in je vsled tega njemu dobro znana -- ni do danes protestiral proti tej označbi. Vsled tega imamo dovolj vzroka zahtevati od merodajne oblasti, da glede njegove tujskoprometne pisarne posnemajo oblasti v drugih državah in ukrenejo vse potrebno v zaščito naših nacijonalnih interesov.

D O P I S I

Briga pri Kočevju

Na Kočevskem je povsod enako. Nezavednost nam koplje grob. Tudi v naši vasi se govori po pretežni večini kočevski, čeprav le v nekaj slučajih nisem mogel dognati slovenske krvi. Drugače so vsi zakoni mešani. Še to sem dognal:

Ako se poroči Kočevar s Slovenko, je hiša kočevska, ako vzame Slovenec Kočevarko, je isto. Kdor se doseli v vas, postane »Kočevar«. Glavni nemški stebri so »Kočevarji«, katerih očetje so se priselili iz slovenskih krajev ali iz Čabra.

V počitnicah potujejo skozi vas nemški študentje, pojoč nemške pesmi. Jugoslovenskih dijakov ni.

So pa tudi kraji, po krasoti enaki gorenjski: Kapič, Borič in drugi vrhovi vabijo tujce. Banaški Nemci snujejo v Inlavfu svojo letoviščarsko postojanko. Kaj se ne bi mogla ustvariti od Ljubljane preko Krima in Blok, Goteniškega Snežnika ter Boriča skozi Gorski kotar pešpot — markirana steza, kakor so po planinah, da bi mogli naši dijaki spoznati vse gorske lepote od Ljubljane do Sušaka? Šole in slovenske hiše bi jim mogle nuditi brezplačna ali vsaj cenena prenočišča. Koliko naših dijakov bi se podalo na to pot, ko bi enkrat spoznali lepoto zapadnih krajev.

Kraji so prekrasni, zrak gorski, razgled z vrhov očarujoč in slovenska pesem bi klicala vsem, da so to naši kraji in da oni potujčenci, ki se nazivajo »Nemce«, uživajoč le naše gostoljubje.

Leskovec pri Krškem

Vse življenje poteka pri nas v znamenju težke gospodarske krize. Kraj, ki je poljedeljsko-vinogradniški brez vsake industrije, se le s težavo prebija skozi sedanje težke dni. Sistem malih kmetij ne more vreči na trg večjih množin živil, zato od polja ni skoraj nobenih dohodkov. Edini vir je vino, ki ga je pa letos malo in še to gre pod ceno.

Vino se pri nas prodaja takole: jeseni je prišel kupec, vinski veletrgovec, ki je zbral kmete in jih vprašal: »Po čem daste vino?« — »Po Din 4.—,« je bil odgovor. Veletrgovec je rekel: »Kdor ga da po Din 3.50, naj stopi k meni. Vseeno, kakšno je vino.« Od dvajset zbranih kmetov jih je 18 stopilo na njegovo stran!

Tako se pri nas prodaja vino, ker je stiska za denar.

Kdor pa drži ceno Din 5.— za liter najboljše kvalitete, ne more prodati, ker trgovci ne kupujejo dobre kvalitete, ampak vino, kakršno pač je. Dasi vinska kupčija od leta do leta peša, je bilo samo letos v naši okolici okoli sto tisoč novih trtnih sadik, kar je dokaz, da ljudstvo sadi pač tisto, kar prinaša denar, čeprav so produkcijski stroški skoraj večji od prodajne cene.

Zelo se pa opaža, da prihajajo vinogradi počasi v roke veletrgovcev in drugih pridobitnikov, kmet pa izgublja zemljo.

Druga slika.

Naš kraj ima vse pogoje za uspevanje breskev, ki se pa ne morejo vpeljati, ker je kmetu glavno vino. Bil sem pri posestniku g. Z. v P. Ta ima velik nasad breskev. (Preko 1000 komadov.) Na vprašanje, ali prodaja breskve v inozemstvo, je odvrnil, da se za nekaj tisoč kilogramov pač ne izplača inozemskim kupcem potovanje v Jugoslavijo. Drugače bi bilo, ako bi ves kraj gojil breskve.

Ta gospod izkupi svako leto za breskve okoli 150 tisoč dinarjev. Kakšen krasen dohodek bi bil to za našega kmeta. Tako pa kupujemo kalifornijske in italijanske breskve!

Velik vir dohodkov so bile včasih prunele, t. j. olupljene in posušene slive. Danes se s tem bavi samo še nekaj družin v Stari vasi, ki pridelajo nekaj stotov prunel, pa še te le težko prodajo. Ali ne bi mogle ta naš pridelek uveljaviti ljubljanske delikatesne trgovine pri svojih odjemalcih. (Trgovci, ki se zanimajo za to delikateso, dobe vsa pojasnila v našem uredništvu.)

Pri nas na Krškem polju se goji mnogo perutnine, o kakšni prodaji puha pa ni čuti. Jajca se ne prodajajo, piščanci ne izvažajo. Vse stoji. Živina ne gre v denar, montafonska pasma, ki jo vsiljujejo, pa ni priljubljena. Ljudstvo izraža željo po pšenični pasmi.

Edini napredek je elektrika, ki jo menda dobimo v kratkem času. Upajmo, da se bodo razmere tudi na gospodarskem polju zboljšale, da bo mogel kmet prodati svoje pridelke za pravo ceno.

O drugem — drugič.

Dol pri Hrastniku

V št. 48. »Delavske fronte« je nek anonimni dopisnik nanizal cel stolpec jeremijad o komunističnem delovanju, o materijalizmu in o raznih drugih kvarnih vplivih, s katerimi se »zastrupljajo« ubogi občani dolske fare. Kar se tiče marksizma, naj temu dopisniku odgovarja »Delavska politika« če hoče, mi pa moramo spregovoriti o odstavku, ki hoče prikazati gasilstvo kot organizacijo, ki ji je glavni cilj pitati uboge farane s plehkimi igrami in drugimi »kvarnimi« prireditvami.

Dotični dopisnik je moral zadnja leta prespati ali pa je šele prišel na Dol, ker drugače ni mogoče, da bi ne opazil uspešnega dela dolske gasilske čete na vseh področjih, tudi na prosvetnem. Stoj! Še eno je mogoče: Dopisnik bi lahko tudi iz zlobnosti in sovraštva natolceval naše gasilce, ki so po pravih Kristovih naukih vedno pripravljeni priskočiti bližnjemu na pomoč. Nismo še do sedaj čuli takih besed o gasilstvu. Poznamo naše vrle Dolance in težko si nam je misliti, kdo bi se utegnil spozabiti do takih gorostasnih laži o delovanju naše dolske gasilske čete. Vse naše prireditve, bodisi igre, glasbene prireditve, veselice itd., so bile do sedaj znane po svoji dobri izvedbi in dostojnosti ter so redno privlačile mnogo gostov tudi iz Hrastnika. Samo ta famozni dopisnik jih smatra za plehke in trdi, da gasilstvo s svojim »izvenpoklicnim delom« pomaga k podivjanju in posurovljenju. Gospod dopisnik! Če se Vam zdi, da je ta trditev resnična, idite in denuncirajte nas pri oblasti, kajti to, kar nam očitate, po zakonih ni dopustno in bi morala oblast taka društva razpustiti. Po listih se postavljati za vseznalega kritika in klevetati društva, ki delujejo v prospeh vse fare, je milo rečeno napihovanje žabe, ki bi rada bila konj.

Nastopite, gospodine, z vašim imenom, da bomo videli, komu se imamo zahvaliti za tako klevetanje »nekaterih gasilskih društev«!

V 50. številki istega lista pa ta gospod dopisnik zmagoslavno javlja, da je prejšnji dopis nekatere zabolel. Hinavsko zavija: »Nismo krivi, ako smo morali resnico povedati. Naj dokaže kdo nasprotno!« Resnično, g. dopisnik! Ta dopis je zobolel vse prebivalstvo Dola. V gasilski četi sodeluje ves pošten Dol in z napadom na isto ste žalili vse poštene Dolance, ki so v gasilstvu organizirani, oziroma simpatizirajo ter občujejo ž njim.

Na koncu še pripomnimo, da je zelo neokusno s takimi neresničnimi napadi v isto sapo govoriti o Kristusovem nauku, o ljubezni do bližnjega in morali. Laž, natolcevanje in te lepe krščanske čednosti ne spadajo skupaj. Ravnajte se po Kristusovih naukih in ne obrekujte po krivici tistih, ki so bolj pošteni od vas!

Mokronog

Smo v času vsemogočih stvari. Komasacije in prekomasacije, kakor tudi različno seciranje je na dnevnem redu. Iz starih mest nastajajo vasi, iz malih vasi nastajajo mesta. Tudi razne meje se spreminjajo. Pri nas je že tako, kakor bi bili na meji. Dobili smo že lep cestni valjar, ki trenutno počiva in čaka na boljše čase, v kratkem dobimo tudi davčno upravo, katere organi bodo imeli gotovo mnogo dela, saj se kraj razvija na vseh koncih in krajih.

Kakor se na naših obmejnih postajah dobe eksportne cigarete po polovični ceni, tako se tudi pri nas dobe le z razliko, t. j. da stanejo polno ceno. Kdor jih hoče kaditi, naj gre kar na »Frenko«, tam jih bo gotovo dobil in zadovoljen bo. Tudi uradni gospod, ki se večkrat vozi z malim »samodrčem«, bi bil gotovo v svoji pobožni krščanski ljubezni s svojim »pilpogačastim šefom« tako ljubezniv, da bi vsak vsakemu tujcu, ki pride v naš stari Mokronog, postregel s prvovrstnimi eksportnimi cigaretami.

Zelo smo hvaležni tem gospodom, da tudi na ta način pomagajo k slavi in napredku našega divnega Mokronoga.

Svoječasno smo že poročali o mirnski zadrugi in njenem občnem zboru, ki se že od 15. februarja t. l. vleče in odlaga, a končno se je le vršil. Vsaj trenutno, ako ne za prmej..... je pravici zadoščeno. Upamo, da bo nova uprava, ki smo jo končno le dobili, napravila red kakršnega si v interesu vseh zadružnikov in zadruge vsi želimo.

Iz dobro poučenega vira smo izvedeli, da bo Mokronog v kratkem obogaten z novo pridobitvijo. Snuje se akcijska družba d. d. z močnim kapitalom. Zgraditi se namerava velik mlin na veter. Vodstvo tega bi prevzel g. zač. šolski upravitelj s pomočjo g. predsednika občine. K temu velikemu delu že vnaprej čestitamo in se veselimo k tako hitremu napredku te novosnujoče se družbe.

Res smo ponosni, da smo »mokronojzarji« fantje od fare in da se že od daleč poznamo po našem lepem pisanem perju, ki spreminja barvo kakor najlepša mavrica.

Angelci že pojo — Boga hvalijo
časi naprej gredo — in se spreminjajo
Juhej!

Srečno novo leto in še drugič kaj!

Laško

Praznovali smo že 18 letnico naše lepe Jugoslavije. Ni to dolga doba, a vendar smo doživeli v tem času že nešteto veselih, pa še več tužnih in vratolomnih poizkusov, a kljub temu moramo videti napredek in večjo ustaljenost naše domovine. Naj se vihre še tako podijo, naj strankarji uganjajo svoje nečedne orgije, pa naj jim še separatisti pomagajo, vendar so vsi skupaj prešibki, da bi mogli porušiti po nacijonalnih legijah ustvarjeno mogočno Jugoslavijo. Kamorkoli se ozremo, pa vidimo kako se redčijo one vrste, ki so ali še delujejo proti razvoju naše domovine — tega je smrt pograbila, drugi je obupal, a kakor protiutež dorašča nam mladina, ki hoče očuvati to, kar je našega, ki ji je domovina nekaj svetega, za nečedne namene nedotakljivega, zato naj se oni le čuvajo, ki še vedno mislijo, delati kravje kupčije, ker dneva ne pove nobena pratka, ko bo prišel obračun. Ta obračun bo prinesla čista narodna mladina, ker le v njih rokah je bodočnost.

Gotovo je malo krajev, kjer bi se predvečer našega uedinjenja tako svečano, vzvišeno in oduševljeno praznoval kakor v Laškem. Nerazumljivo zlasti za one, ki so poznali ta kraj pred vojno, pravo gnezdo nemčurjev, nemškutarjev in vseh vrst odpadnikov, a sedaj nam služi lahko za vzor glede poveličevanja naše domovine.

Na predvečer 1. decembra je pokazalo Laško, kako zna ceniti svojo domovino. Vsa mladina, Sokolstvo, možje in žene, gasilstvo, godba, vse, kar le čuti narodno, se je zbralo ob ob 20. uri v Sokolskem domu ter se pripravljalo, da pokaže javno, kar mu je skritega v srcu. Streha Sokolskega doma zažari v bajni razsvetljavi, povorka se pred in v domu ureja, godba udari, a za njo se uvrsti številni narod. Sokolstvo, naraščaj in deca v neprestanem vzklikanju domovini in mlademu kralju, mesto pa je bilo okrašeno z narodnimi zastavami. Po obhodu po mestu se množice vračajo v Sokolski dom, kjer se je vršila prekrasna slavnost. V neprestanem radostnem razpoloženju je ljudstvo vzklikalo in ploskalo nepričakovani dovršenosti našim telovadcem, naraščaju in deci, za kar ponovno izrekamo zahvalo in priznanje telovadcem kakor tudi načelniku in načelnici. Mladina, tako vzgojena, bo vselej v čast in ponos domovini, a v potrebi bo znala čuvati njene meje.

V Sokolskem domu ima naša mladina tudi svojo knjižnico, ki jako dobro posluje, a ustvarila in uredila si jo je tudi sama, in sicer na posnemanja vreden način. S košem v roki so šli od hiše do hiše ter vsak je rad daroval po nekoliko knjig in tako je nastala precej obširna knjižnica, ki se bo po tej poti gotovo še izpopolnjevala. Povdariti moramo, da so bili Laščani tozadevno zelo radodarni in uverjeni smo, da niti v bodoče nam ne odpovedo enakih prispevkov.

Želeti bi bilo, da bi se v vsakem kraju delalo toliko kot tu, pa bo srečna in močna naša Jugoslavija!

•

Leto 1936. je minul in ne bo slabo, če se ozremo nekoliko nazaj ter pogledamo, kako je kaj v našem mestu. Ugotovili bomo, da ne stojimo ravno tako slabo, kakor bi nam hotel kdo natveziti z ozirom na nesrečno krizo, ki ji še vedno ne vidimo pravega konca.

To leto je naše mesto marsikaj pridobilo, kar je ljudstvu in posameznikom v prid. Tako je začela spomladi kopališka uprava z utrjevanjem starih in iskanjem novih vrelcev tople vode, kar se ji je v polnem obsegu posrečilo. Pri tem precej obsežnem in dolgotrajnem delu si je marsikatera pridna roka prislužila skorjico kruha.

V začetku poletja je pričel Franjo Gerkman z gradnjo nove tekstilne tovarne ter jo v nekoliko mesecih tudi dovršil in opremil s potrebnimi stroji. Tovarna je že v polnem obratu in tudi tu je dobilo nekaj pridnih rok stalen zaslužek. Tako smo prišli v Laškem do dveh tekstilnih tovarn. Hribček nad postajo, prej pust in prazen, je danes posejan z vilami.

Naše mesto, ki šteje le nekaj nad 1000 prebivalcev, ima tudi novo gostilničarsko pivovarno, ki pa še ni v obratu, a kakor se sliši, bo dobila že kmalu potrebna pljuča ter bo poklicana v življenje. Delničarji že komaj čakajo, pa tudi delavci bi že radi prijeli za delo, zato bi bilo želeti, da se uprava požuri.

Ob Savinji stoji mogočna zgradba Sokolski dom, ki je prava trdnjava, v okras mestu ter v čast Laščanom, ki so doprinesli zanj velike žrtve. Tu se dnevno zbira vsa mestna mladež, da se telesno in duševno krepi v dobro sebi in domovini.

Tudi s snago se more naše mesto ponašati. Asfaltirane ulice in vodovod so nedvomno velikega pomena, kar je gotovo letoviščarjem všeč: pa tudi Laščani, ki smo nekdaj radi pogodrnjali na račun asfalta in vodovoda, se ne bi hoteli odpovedati tem dobrotam.

Mirna

Vse se sveti — luč blešči, le na Mirni še banovinske elektrike ni! O pardon! Pri kolodvoru je transformator in v njem se že iskre krešejo, elektrika je tu, samo da tega toka na Mirni še nismo vredni in so ga kar mimo nas naprej v Št. Rupert poslali.

Kakor smo pri raznih drugih delih prezrti, tako tudi pri elektriki. Kdo je kriv? Ali občinski očetje, ali vodstvo KDE? Pogodbo smo napravili takrat kakor Tržišče in drugi, a elektrike še vedno ni. Zakaj se zavlačuje s tem delom? Ako gre lahko tok prav tik vasi Št. Rupert, bi se ta gotovo lažje in preje dal Mirni, kakor pa Št. Rupertu. Kaj se res ne da brez pritiskanja ničesar urediti? Gospodje od JRZ, kje ste? Ako ste dobri za razne druge nepotrebne stvari, za katere vedno drezate, zakaj ste pa tu kar pri miru?

Pozivamo upravo KDE, ki opravlja to delo v naši dolini, da naj ne prezira Mirne še naprej tako kakor do sedaj, da ne bomo tudi mi prisiljeni v preziranje KDE. Čas je, da se tudi pri nas takoj izvrši napeljava elektrike. Poleg tega naj omenimo, da imamo tudi pri nas precej brezposelnih, ki imajo prazne želodce, za katere pa nekateri mislijo, da niso vredni kruha na tej zemlji, temveč da je ta samo za one, ki trobijo v nek »rog«, ki pa ima že slab in zelo hreščeč glas. Vedite vsi, da je zemlja vsem mati, pa tudi vam.

Bratje Sokoli so na našo veliko žalost v letošnjem letu popolnoma popustili. Vse delo spi spanje pravičnega. Ali res ni nikogar, ki bi vlil novega delavnega duha, ki ga tako potrebujemo.

Letošnji 1. december je bil tudi zelo žalosten in je ostal brez proslave. Tudi poslanica SKJ se ni mogla prečitati. Čas bi bil, da se začne zopet z rednim delom, da pridemo na ono dostojno višino, na kateri smo že bili.

Veselo in srečno novo leto želi vsem članom Narodne Odbrane in vsem jugoslovenskim nacionalistom

Oblastni odbor NO v Ljubljani

●

Srečno in uspešno novo leto želi vsem svojim članom

Gospodarska akcija Narodne odbrane „Svoji k svojim“

Veselo in srečno novo leto želita vsem dopisnikom, naročnikom in čitateljem

Uredništvo in uprava „Pohoda“

●

Veselo in srečno novo leto želi svojim zadružnikom

Narodno Obrambna Tiskovna zadruga v Ljubljani

Mnogo sreče in uspehov v novem letu 1937 žele:

Manufaktura
A. Žlender
Ljubljana
Mestni trg
SVOJI K SVOJIM

Konfekcija
manufaktura
Drago Schwab
Ljubljana
Aleksandrova 7
SVOJI K SVOJIM

KUPUJ DOMAČE BLAGO
SVOJI K SVOJIM

Dežniki
A. Mikuš
Ljubljana
Mestni trg 15
SVOJI K SVOJIM

Steklo
F. Kollmann
Ljubljana
Mestni trg 16
SVOJI K SVOJIM

Kolodvorska restavracija
Majcen Ciril
Ljubljana
Glavni kolodvor
SVOJI K SVOJIM

Svečarna milarna
Dolničar - Richter
Ljubljana
Zvonarska ulica
SVOJI K SVOJIM

Iz Ljubljane
SVOJI K SVOJIM

Restavracija
Fr. Slamič
Ljubljana
Gosposvetska 6
SVOJI K SVOJIM

Kavarna
Ciril Majcen
Ljubljana
Bežigrad
SVOJI K SVOJIM

Restavracija
„Union“
P. Šterk
Ljubljana
SVOJI K SVOJIM

Mesarija
Javornik Ivan
Ljubljana
Wolfova ul. 12
SVOJI K SVOJIM

Kolektura sreč
Slovenske banke
Ljubljana
Krekov trg
SVOJI K SVOJIM

Okvirji, slike
Matko Pogačnik
Ljubljana
Kongresni trg
SVOJI K SVOJIM

Staklo
B. Tober
Št. Vid nad Ljubljano
Tel. 39-64
SVOJI K SVOJIM

Industrija perila in obleke
Josip Olup
Ljubljana
Stari trg 2
SVOJI K SVOJIM

Brivski in frizerski salon
Boštar Franc
Jesenice
Gosposvetska 2 in Obrtniška 14
SVOJI K SVOJIM

Parna pekarna pristni domači kruh
Poženel Stanko
Jesenice
SVOJI K SVOJIM

Kovač
Ognjeslav Fincinger
Šklendrove
Zagorje ob Savi
SVOJI K SVOJIM

Modistinja
PINTAR ROZIKA
Jesenice
Gosposvetska 17
Ima v zalogi najmodernejše damske klobuke po niskih cenah. Sprejemajo se tudi popravila
SVOJI K SVOJIM

„Sava“
d. z o. z.
Kovinska galanterijska industrija domačih izdelkov se zahvaljuje vsem odjemalcem ter se priporoča za tekoče leto
SVOJI K SVOJIM

Gostilna zaloga piva izdelovanje sodavice
Podpečan
Ljubno ob Savinji
SVOJI K SVOJIM

Karol Drušković
Ljubno ob Savinji
SVOJI K SVOJIM

Mrnuh Polde
trgovina
Toplice
SVOJI K SVOJIM

F. Ks. Petek
Ljubno ob Savinji
SVOJI K SVOJIM

Zaloga specerije, manufakture, stekla itd.
A. Božič
Gornji Grad
SVOJI K SVOJIM

Omogočamo Vam dober in cenen nakup:

nepremočljivih hubertusov,
oblek,
plaščev,
posameznih hlač,
črnih sukenj,
kratkih suknjičev
in

damskih plaščev

Domači izdelki!

„SOKO" obleke

Svojim cenjenim odjemalcem se priporoča tudi v letu 1937

I. KOS, Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

Srečno in veselo novo leto

vsem cenj. odjemalcem želi

Celjska milarna, Celje

Hubertus

terpentinovo milo

in pralni prašek „Perion"

celjske milarne sta prvovrstna

Zato ju naše gospodinje rade nporabljajo, ker dobro pereta in sta poceni. Dobite ju vsepovsod

KLIŠEJE VSEH VRST

IZDELUJE KLIŠARNA ST. DEW

LJUBLJANA, DALMATINOVA 13

Otroški vozički najnovejših modelov

Dvokolesa, motorji, tricikli

Šivalni stroji, pogrezljivi

„TRIBUNA" F. BATJEL, LJUBLJANA, Karlovška c. 4

Po zelo nizki ceni! **Podružnica: Maribor, Aleksandrova 26** Ceniki franko!

REMEC CO. KAMNIK

MARQUE DEPOSÉE: QUALITÉ EXTRA INDESTRUCTIBLE

Stoli - Parketi - Opreme Stoli - Parketi - Opreme

Kupujte prvovrstne izdelke, domače tovarne čevljev

BOSTON d. d.

Podružnica:

Ljubljana, Aleksandrova cesta 3

Moški čevlji:

95·— Din | 125·— Din | 145·— Din | 160·— Din

Damski čevlji:

65·— Din | 95·— Din | 125·— Din | 140·— Din

Moške galoše: 40·- Din | 50·- Din

Otroške snežke: 35·- Din | 45·- Din

Damske snežke: 65·- Din | 80·- Din

Moški čevlji z dvojnim podplatom samo Din 140.-

Ureja odbor. — Odgovarja in izdaja za Narodno obrambno tiskovno zadrugo, r. z. z o. z.: Franjo Kokolj. — Tiska Tiskarna Slatnar d. z o. z. v Kamniku. — (Vodnik in Knez).

Še premalo se poznamo!...

Na ta približno glaseč se vaš uvodni članek od 12. t. m. bi še imel pristaviti nekaj svojih opazovanj: Popolnoma se strinjam z vašimi izvajanji, kako je bivša monarhija znala netiti sovraštvo in prepire med Slovenci in Hrvati in zlasti še v Bosni in Hercegovini med Hrvati, Srbi in muslimanskim življem. Opaža se res, da se nekatere politične stranke tudi sedaj v nacijonalni državi poskušajo poslužiti teh nekrščanskih manir, da ščuvajo brata na brata, skušajo enega v očeh drugih omalovaževati in ponižati ter tako omrziti, samo da kujejo svoj nepošten stranskarsko-političen kapital v škodo naroda in države.

Kakor je znano, je bosansko ljudstvo nezaupno gledalo na vse importirane uradnike, zlasti Nemce in Madžare že radi njihove ohlolosti in prepotence v občevanju z ljudstvom in jih je imenovalo »kuferaše«, t. j. ljudi, ki so prišli s kovčegom v roki za kruhom. Med temi inmportiranimi uradniki so bili tudi pripadniki slovanskih narodov bivše monarhije. Nemško in madžarsko uradništvo pa je imelo po navodilih svoje vlade interes, da je bosansko ljudstvo tudi te slovanske uradnike kot tujce nezaupno gledalo in jih imenovalo tudi »kuferaše« ali pa »švabe«. Tako je torej režim postavljal umetni plot tudi med te slovansko čuteče uradnike in med bosansko ljudstvo. Režim je imel interes, da ustvari napetost tudi med temi in med ljudstvom, da se tak slovanski uradnik ni počutil med ljudstvom ugodno, in da je bil bolj navezan na svoje nemške in madžarske kolege in njihovo družbo, da bi potem tudi on z nekakim prezirom gledal na ljudstvo, katerega dobrobit bi moral upravljati. To so bile take intrige po javnih lokalih, po uradih in zlasti pri kakih prireditvah. Saj je o tem tudi Podlimbarski pisal. Avstrija tedaj ustvarja na papirju srbohrvatsko narodnost in srbohrvatski jezik. Politično se je bosansko ljudstvo delilo po zaslugi in umetnih intrigah tedanjega režima v splošnem v Srbsko, Hrvatsko in Muslimansko politično stranko.

Po rasi bi Bosance in zlasti Hercegovce prišteval k Dinarcem in to neglede na vero — z nekoliko turške rasne primesi, ki pa je zelo majhna. Jazik govorijo vsi isti, le Srbi pišejo s cirilico, Hrvati z latinico: v šoli pa so se vsi — in tudi muslimani — učili obeh pisav.

Dasi je Avstrija na papirju priznavala srbohrvatski narod, je pa tukaj delila, in sicer so bili Hrvati katoliki, Srbi pravoslavni in muslimani pa niso bili niti Hrvati niti Srbi, dasi so govorili in pisali samo v tem jeziku, ampak muslimani. Priznati pa moram, da je bila vsa mladina in tudi muslimanska, po aneksiji proti Avstriji revolucijonarno razpoložena in politično srbofilska. To pa ni bilo prav režimu in tako so delali vsi tedanji režimski hlapci na to, da je bila samo vera političen kriterij. Avstrija je seveda hudo protežirala Hrvate-katolike. Tako daleč je šlo to zapeljevanje in ščuvanje brata proti bratu, da si dobil od preprostega Bosanca sledeče odgovore na vprašanje po narodnosti in veri:

»Kake si narodnosti?« in Hrvat je odgovoril: »katolik«! »Koje si vere?« in Hrvat je odgovoril: »katolik!«

Pri Srbu: »Koje si narodnosti?«

Odgovor: »srbske.«

»Koje si vere?« Odgovor: »srbske!«

Tako približno je bilo tudi v gornji Dalmaciji. A musliman je odgovoril na vprašanje po narodnosti kakor po veri: »Bosanac — musliman«.

Ko so bile pred volitvami politične strasti najhujše razpaljene, se je šlo samo za to, kako se križaš in klanjaš svojemu Bogu. Čehi niso zamogli tega razumeti, a nam Slovencem je bilo samo hudo, ker smo bili že malo navajeni iz ljube Slovenije na versko politične grupacije.

Podučno in zelo interesantno pa je, kako je gledal muslimanski živelj na to razmerje med katoličani in pravoslavnimi v Bosni. Musliman je označil pravoslavnega brata za kristjana; ta je bil njemu »hriščanin«; katolika pa je označil le z »latincem«.

Pri tem opisovanju si imel vedno vtis, da smatra musliman pravoslavnega Srba kot svojega sozemljaka, ki nosi isto usodo zemlje, ki je po svoji tradiciji in naziranju ter gledanju na svet popolnoma njemu enak, le s to razliko, da je ta Srb druge vere, t. j. hriščanin, kar ga pa v sožitju ne moti. S tem pa da je musliman označil katolika kot »latinca«, si čutil iz razgovora, da ga sicer smatra za svojega sozemljaka, kateri pa je dobil neko svojstveno njemu (muslimanu in Bosancu) tuje obeležje, neko drugačno gledanje na svet in zlasti na usodo te skupne zemlje, neke, rekel bi, tuje manire, ki so ga razločevale od drugih sozemljakov Srbov in muslimanov. Ne vem, kdo je ustvaril tako razpoloženje, ali bilo je in čutil ga je vsak turist v razgovoru z ljudstvom. Mogoče je temu kriva zgodovina, mogoče prejšnji verski boji, zlasti križarske vojne proti Bogomilom, ki jih je katoliška cerkev vodila iz Rima, mogoče je to zakrivila politična napačna vzgoja — nikakor pa niso to razliko ustvarili gospodarski interesi, ki bi morali biti skupni. Bila je prav gotovo napačna politika, ki je vtisnila katoliškemu Hrvatu v Bosni neki svojstven pečat v odnosu do svojih sozemljakov. To je bilo ostalemu nekatoliškemu ljudstvu tuje, nanešeno od drugod, ki ni odgovarjalo mentaliteti in duševnemu razpoloženju tega ljudstva.

V kakem prepiru na trgu ali na dvorišču med muslimanko in Hrvatico, sem ponovno slišal, da je muslimanka zabrusila pred užaljenim odhodom Hrvatici kot zadnji žaljiv pozdrav z neko omalovažujočo gesto: »latinka!« Seveda ne more nihče kaj takega odobravati, ali značilno je za mentaliteto tega ljudstva.

Vsekakor bi bilo interesantno, da bi »Slovenija«, ki se peča s takimi »tuj-izmi«, nam predložila referat o tem pojavu. Ni pač vse za vsakega, dasi zamore kaj takega tujega ustvariti tudi veliko duhovnih gmotnih dobrin.

Germanizem in latinizem sta nam Jugoslovenom tuja in celo sovražna in vendar je bivša monarhija s pomočjo germanizma in latinizma Jugoslovene tlačila k tlom in nas izigravala. Proti temu smo se borili in odklanjamo te metode tudi sedaj, pa naj se jih kdor hoče potom raznih »izmov« pri nas posluževati v svoje nepoštene politične namene. — Amin!

Naš pokret

SREDIŠNJI ODBOR
NARODNE ODBRANE V BEOGRADU
JE POTRDIL NOVO IZVOLJENE UPRAVE

Krajevni odbor NO LJUBLJANA-MESTO:

Upravni odbor: Preds.: dr. Lulik Ivo, odvetnik; podpreds.: Sterlekar Milan, uradnik Mestne hranilnice; tajnik: Rabič Viktor, bančni uradnik; blagajnik: Šantel Bojan, diplom. phil.; odbornika: dr. Kropivnik Rudolf in Prosenc Ivan, zasebni nameščenec. — Nadzorni odbor: Člana: Kobenter France ind. uradnik in Kokolj Franjo, trgovec.

Krajevni odbor NO GORJE PRI BLEDU:

Upravni odbor: Preds.: Stana Janko; podpreds.: Ogris Krispin, drž. gozdar; tajnik: Sodja Lovro, delavec; blagajnik: Kocijančič Janez, delavec; odbornika: Jakopič Ignac, delavec in Zalokar Janez, tesarski mojster. — Nadzorni odbor: Člana: Kocijančič Jakob, kmet in Starič Franc, delavec.

Krajevni odbor NO RADEČE pri Zid. mostu:

Upravni odbor: Preds.: Kuhar Zdravko, knjigovodja; podpreds.: Laznik Ferdo, st. kol. mojster; tajnik: Zupanc Jernej, trgovski potnik; blagajnik: Premerstein Robert, sreski podšumar; odborniki: Peteline Alojz, tovarniški paznik; Uršič Viktor, delavec in Zabrastnik Ivan, železničar. — Nadzorni odbor: Članici: Drobnič Marica, poštna uradnica in Premerstein Anica, soproga šumarja.

Da bo slika popolna

Svoječasno smo v našem listu že orisali markantno osebnost g. Frana Erjavca, ki nam ga je »Slovenec« priporočal kot merodajnega poznavalca prilik pred in po vojni v Sloveniji. Ta zgodovinar je po »Slovenčevem« mnenju najmerodajneši za ocenjevanje političnega gibanja med Slovenci.

Svoječasno smo odkrili nekoliko zgodovine g. Frana Erjavca izpred vojne, danes citiramo nekoliko zgodovinskih ugotovitev tega gospoda iz njegove knjige »Za staro pravdo«, ki je izšla v založbi »Ljudski glas« l. 1920. v Ljubljani:

»... SLS je iz te dr. Krekove misli ustvarila grdo potvorbo, ker so hoteli vse zadružništvo vpreči v svoj strankarski voz in ga zlorabljati v strankarske namene.

... Hranilnice, zadruge in konzumna društva so rastla kakor gobe po dežju, njim na čelu je pa stala večji del mlada, nezrela ter neizkušena duhovščina in drugi taki nesposobni ljudje, ki niso imeli pojma o umnem gospodarstvu. Ni čudno tedaj, če je en polom sledil drugemu, stotine, da tisoče našega ljudstva pa so prišli ob vse. In s tem je prišla tudi ta lepa misel za dolgo let na slab glas med narodom ...

... Narod, in zlasti revno ljudstvo, je bilo ogoljufano za svoje pravice in nad njim so zavladali birokratizem, kapitalizem in militarizem, spremljani enkrat od liberalizma, drugič od klerikalizma. Grofje, bankirji, generali in višja duhovščina so vodili Avstrijo in videli smo, kako so jo vodili. Ti so bogateli, ljudstvo pa je propadalo in stradalo ...

... Dolgo, predolgo so držali ti gospodje slovenskega kmeta v temi ...

... Le poglejmo okrog po Sloveniji! Kaj niso gospodarji najlepših njiv in najgostejših gozdov še vedno razni baroni, veleposestniki, cerkve, samostani in grofje? ...

... Gospoda, ki se je vrtela blizu cesarskega dvora, to so visoki plemenitaši, generali, denarni mogotci in višji cerkveni dostojanstveniki, da, pogosto celo njihove ljubice? ...

... Tako hvalisana »deželna samouprava« (ki je bila vedno popolnoma v klerikalnih rokah, op. ur.) je bila torej v Avstriji le polovična in navidezna, od katere je imelo ljudstvo bore malo ...

... Proti koncu preteklega stoletja so se pa tudi pri nas začela politična mnenja vedno bolj deliti. Iz prvotne enotne »Slovenske stranke« sta se izcimili dve, t. j. »Katoliška stranka« (konservativna) in »Narodno-napredna stranka« (liberalna). Prvo so vodili »duhovniki«, drugo pa advokatje.

... Če so torej zmagovali po deželi kandidatje te ali druge stranke, še iz daleka ni s tem rečeno, da je stal zato ves narod v taboru dotične stranke, saj pretežni del ljudstva v političnem življenju sploh ni imel ničesar govoriti ...

... Ljudstvo je enodušno odklonilo liberalizem ter se izreklo za klerikalno stranko, ki je šla v boj z raznimi privlačnimi gesli ter zlorabljala v volilnih agitacijah, zlasti globoko versko čustvovanje našega naroda ...

... Med kmetsko ljudstvo socijalisti doslej še niso zašli, zato je tam neomejeno vladala SLS ter tako vodila usodo vsega naroda zadnje poldrugo desetletje. Njen namen je bil vpreči vse stanove v klerikalne ojnice in s tem uveljaviti v javnem življenju za vedno popolno gospodarstvo duhovščine. V dosego tega cilja se ni ustrašila in ne sramovala nobenega sredstva. Zanesla je v naše javno življenje poleg grdega strankarstva in pristranosti tudi skrajno podivjanost in surovost. Nobenega vprašanja se ni več presojalo s stališča splošnih koristi, ampak le s strankarskega vidika. Pa tudi sicer je bilo brezpogojno stremljenje SLS, ukleniti vse stanove v klerikalni jarem le prenapeta in predomišljava želja po brezpogojni in popolni nadvladi duhovščine nad vsemi ostalimi stanovi. Težnje in koristi vseh stanov pa niso nikdar iste ...

... Povedali smo, da so te zahteve dosegljive, če se bosta zedinila, bojevala zanje onadva stanova, ki nimata pričakovati od njih le velikih koristi, ampak pravcatega odrekanja, to sta mali kmet in delavec ...

... Če bosta le znala ubrati v njeno uresničenje pravo pot. Kakšna pa je ta pot? Delavstvo, zlasti industrijsko, jo je že našlo. Ono je bilo nekoč najbolj izrabljani in najbolj bedni stan na svetu. Kapitalisti so ga izkoriščali, kakor se jim je zljubilo, dokler ni poseglo po samopomoči. In ta samopomoč je bila — organizacija. Pred dobrim pol stoletjem je zaklical veliki prvoboritelj za pravice zatiranih, Karl Marx, delavstvu vsega sveta: »Proletarci vseh dežel, združite se!« Delavstvo je poslušalo ta glas in se združilo v krepke strokovne organzacije, obenem si je pa ustvarilo tudi močno politično stranko, to je socijalno-demokratično stranko ...«

Ponavljamo svojo že izrečeno prošnjo uredništvu »Slovenca« za pojasnilo, če se niso zmotili, ko so nam svetovali takega informatorja o katoliškem gibanju pred vojno. Istočasno pa vprašamo javnost, ali je g. Fran Erjavec upravičen dajati lekcijo naprednemu, nacijonalnemu učiteljstvu.

S tem je za nas g. Fran Erjavec absolviran dotlej, ko nam bo novi zakon o tisku dovolil, da se še enkrat pobavimo z njim!

„Jezik očistite peg“

»Slovenec« poroča:

V Zagrebu so ustanovili društvo »Hrvatski jezik«, ki naj bi paziło, da se bo zlasti v javnosti uporabljal pravilni in čisti hrvatski jezik (napisi na ulicah, radio, trgovsko dopisovanje, javne listine itd.). Danes pa se »Hrvatski dnevnik« pritožuje, da to društvo na zunaj še ni pokazalo nobenega znamenja, da deluje. Vse je ostalo pri starem in jezik se z ritmom naglega življenja mrevari naprej. Ob tem »Hrvatski dnevnik« navaja nekatere izraze, ki so službeno že splošno v rabi in ki izpodrivajo bolj ali edino hrvatske izraze. Tudi šola se je odtujila hrvatskemu jeziku in polagoma uvaja izraze, ki niso hrvatski. Ne samo, da so se za mesece mesto lepih hrvatskih izrazov uvedli latinski (tu bo pa težko iz decembra priti nazaj na hrvatski »prosinac« ali slovenski »gruden«, ali iz januarja na »siječanj« ali naš bivši »prosinec«), tudi na drugih področjih se izpodriva hrvatski jezik. Tako beremo mesto svjedožba — svjedočanstvo, mesto biljega — taksa, mesto biljegovati — taksirati državnom taksenom markom, mesto plaća — plata, mesto raspored sati — raspored časova, mesto upute — uputstva, mesto porezna potvrda — porezno uvjerjenje, mesto slijedeći — sljedeći ... »Hrvatski dnevnik« navaja še več drugih izrazov, ki niso hrvatski, pa so kljub temu celo v šolah po Hrvatskem v rabi. — Kaj bomo k takemu čiščenju jezika rekli šele mi, ki imamo še vse drugačne izraze, ki se ločijo od obeh zgoraj navedenih, ki imamo ob srbski in hrvatski štampi slovenski tisk, ob svjedožbi in svjedočanstvu izpričevalo, ob biljegu in taksi kolek in kolekovati, ob plaći in plati plačo, ob rasporedu sati in časova urnik, ob uputah in uputstvih navodila, ob poreznih potvrdah in uvjerenjih davčna potrdila, ob slijedećem in sljedećem sledeči itd., itd., skratka, svoj slovenski jezik, ki ga tudi »merodajni krogi« predrzno maličijo, kakor da bi vedeli, da se jim zaradi tega ni treba bati nič hudega. Toda za državo je dovolj hudo, če se narod v njej čuti ponižanega in zapostavljenega, prej ali slej se to nad njo maščuje. Zato je naša osemnajstletna zahteva po dejanski enakopravnosti naravna in jo ni mogoče odpraviti s kakimi tolažili. — »Kam bomo pa prišli, ako se bo morala državna uprava posluževati treh jezikov,« bo dejal kdo, ki na vsakem javnem napisu v vsaki javni listini vidi svoj jezik na prvem mestu in je zaradi tega kar zadovoljen in niti ne opazi, da slovenščine večkrat niti zraven ni. Takim ozkosrčnežem je treba odgovoriti, da v Skoplju ne potrebujejo davčnih potrdil, naj kar imajo porenza uvjerenja sa taksama, v Gospiću pa porezne potvrde sa biljezima, nam pa naj dovolijo davčna potrdila s koleki. Če nas bodo še kaj dolgo taho hvalili, da smo najbolj kulturen, priden in pošten narod, kakor nas že celih osemnajst let, bomo kmalu izginili s sveta. Ali bi ne bilo škoda takega najbolj kulturnega, najbolj pridnega naroda?

*

Ko je profesor Vatroslav Jagić, ponos slavistične vede in nedvomno pošten naroden mož, napisal razpravo o tem, da slovanski jeziki na severu in jugu počasi prehajajo drug v drugega in da opazujemo tudi pri nas lahko, kako prehaja slovenščina v kajkavščino, ki je nekaka mešanica slovenščine in hrvaščine, kajkavščina pa potem v štokavščino, oziroma srbohrvaščino, srbohrvaščina v macedonščino in iz vmesnih dialektov v bolgarščino, je po tej teoreji dopuščal tudi nekak bosanski jezik. Takrat se je dvignil proti častitljivemu učenjaku ves jugoslovenski svet, češ, da se je prodal Dunaju, in razglasili so ga kratkomalo za izdajalca. Zdaj smo na to že zdavnaj pozabili in Vatroslav Jagić mirno počiva v domači zemlji. Saj zdaj ni treba Dunaja in njegovih zvitih diplomatov, da bi podkupovali naše učenjake, imamo hvala Bogu svojo narodno državo in v nji tri univerze — imamo Matice, akademije in učene razprave po zbornikih, časopisih in revijah in imamo hvala Bogu tudi svojo žurnalistiko. In tako ni treba njih intrig in nakan, da dokažemo pred svetom, da nismo en narod. Dokazali bi to celo radi sami sebi. In zdi se, da je zdaj vse na delu, da to res enkrat za vselej tudi dokažemo. Nasprotno pa bi radi dokazali nekaj drugega. Zadnjič smo n. pr. čitali neki potopis po Albaniji in pisec — Hrvat je pisal, da se v Skadru sliši mnogo hrvaščine. Čitatelj se čudi, odkod naenkrat v Skadru toliko Hrvatov. Pa se spomni: aha, to so Srbi. Aha hrvatska revija pa ne sme priznati, da so govorili — srbski. Pred vsem svetom je veljala doslej srbohrvaščina kot en jezik — zdaj ne velja to več. Dva jezika sta za teater (gledališče), Srbi rabijo pozorište, Hrvati pa kazalište. Prosim vas, kaj hočete še več dokazov, da sta to dva jezika. Črnogorce smo doslej smatrali za Srbe, vsa zgodovina priča, da je to res in sami so se priznavali k Srbom. Zdaj to ne velja: Črnogorci so poseben narod. Zaradi par uradnih izrazov, ki jih je uvedel bogve kateri davčni uradnik, se ločimo v toliko in toliko jezikov. In kličemo Koseskega na pomoč, kakor da ne bi imeli slovenskih ministrov, vlade, ki je »naša« (brez JNS pritiska!) in poslancev in uradnikov in vseučiliških profesorjev. In ko bo enkrat to urejeno, da bodo vsi jeziki v Jugoslaviji očiščeni peg, to se pravi, da bo vsa Jugoslavija očiščena peg — pomislite, kaka radost! Kako mirno bo lahko spal Koseski v svojem davno pozabljenem grobu! Več mu ne bo treba Slovencev učiti — slovenščine! Koliko je revež prestal v tistih burnih dobah, ko sta Levstik in Stritar učila njega in vse Staroslovence nove slovenščine! Zdaj pa smo že v Jugoslaviji in je še ne znamo! In ravno davčni uradi, ki so samo zato na svetu, da pobirajo denar, si upajo ta denar pobirati v — tujem jeziku! O, Koseski, pomagaj! Bil si pesnik, pa si bil menda tudi pri financi. Kar se tiče jezika, si bil pa sploh iznajdljiv. Pomisli, kakšne razlike: plača ali plata! — pa si upa kdo trditi, da smo — eno! Ali pa: živio, živeo in slovenski: živijo! Joj, kaj bo, če ne bo konec teh krivic!

Med dvema ognjema

Vsak stan ima svoje težave, o katerih bolj ali manj uspešno razpravlja bodisi javno ali po stanovskih zbornicah in strokovnih organizacijah, v cilju, da si izboljša gotove življenjske pogoje.

Eden izmed stanov, o katerem se bolj malo piše, je stan zasebnega nameščenca. Do sedaj se je glavna skrb in briga vodila o raznih socijalnih nameščenskih ustanovah, o pravih težavah zasebnega nameščenca, ki ga prav za prav najbolj teže, pa se je v javnosti razpravljalo bolj malo, pa tudi na skupščinah in sestankih raznih nameščenskih strokovnih organizacij je bilo le malo govora o teh problemih. Take in slične težave postavljajo zasebnega nameščenca v red onih delojemalcev, ki si pod najtežjimi pogoji služijo svoj boren vsakdanji kruh.

Nameščenski stan je tisti, ki stoji med dvema ognjema. Na eni strani je delodajalec tisti, ki zahteva od nameščenca vse sile in ga hoče stoprocentno izrabiti, na drugi strani pa je tu delavec, ki le prepogostokrat gleda v nameščencu valpeta in ga radi tega sovraži, ne razumevajoč, da mora zlasti tisti nameščenec, ki vrši nadzorno službo, izvrševati le ukaze delodajalca, pa bilo to njemu prav ali ne. Raznim predstavnikom tujega kapitala ni nikoli dovolj racijonalno izrabljen naš delavec. Pri teh je zasebnemu nameščencu najtežje. Koliko grenkih mora tak uradnik-nadzorni organ preslišati, če delavstvo ni dovolj garalo in niso rezultati vse večji in bolji. Vsak nameščenec se postavlja pri takih podjetjih v nevarnost, da zleti na cesto, če bi samo poskusil zagovarjati delavca ali dokazovati, da delavec pretiranih zahtev ne more izpolniti.

Za težko delo je naš zasebni nameščenec le slabo plačan. (Razume se, da tu ne govorimo o visokih privatnih uradnikih, temveč o nameščenskem proletarijatu, ki predstavlja 90 odstotkov nameščenstva). Mnogokrat zasluži manj kot kvalificirani delavec. Pri tem pa se zahteva od njega, da se »stanu primerno« nosi, zahteva se od njega vsemogoče prispevke za razna društva, ustanove, zahteva se od njega, da vzdržuje razne brezposelne bednostne in še razne druge fonde itd., itd. Pripomniti treba tudi visoke socijalne dajatve, katere mora vplačevati, da si zasigura starostno zavarovanje.

Na tem nameščenskem proletarijatu sloni vse najtežje delo pri podjetju, pa je za to najslabše nagrajen. Za uspehe, ki jih je priborilo delavstvo in nižje nameščenstvo, so večinoma nagrajeni visoki vodilni uradniki, kakor da bi sama njihova prisotnost dovedla do uspehov. Pa ni tako, vestnost in prirojena pridnost slovenskega nameščenca in delavca sta dala rezultate.

V pogledu napredovanja je zasebni nameščenec popolnoma v neizvestnem stanju. Tu ni tako kot v — recimo — državni službi, kjer teko leta in se automatično napreduje. Zasebni nameščenec žal v pretežnih slučajih ne ve, zakaj se muči in trudi. Pri isti plači in kategoriji delajo desetletja, ker tudi tu igra protekcija in pa dobra ali slaba volja g. direktorja odločilno vlogo.

Na vodilnih mestih industrijskih podjetij v Jugoslaviji še vedno sede večinoma tujerodci, ki jugoslovenskemu nameščencu ne priznavajo kvalifikacije vršenja samostojnega dela. Če le mogoče, mu postavljajo tujerodne višje uradnike, kot nadzorne organe. Brez teh bi delo menda nikakor ne moglo biti izvršeno v pravem času in pravilno. Ti visoki uradniki potem odnesejo vse nagrade, vse remuneracije, tantijeme in vse priznanje.

Z druge strani pa mnogokrat delavstvo precej krivično postopa napram nameščenstvu. To se je opažalo zadnji čas žal premnogokrat. Ne dolžimo delavstva samega toliko, kolikor razne rdeče agente, ki hujskajo delavski stan proti vsem drugim stanovom, zlasti pa proti nameščenskemu. Naj bi delavci takim demagogom ne nasedali in pomislili, da niti delavski stan ne bi mogel delati brez nameščenskega, niti bi nameščenec imel kruha, če ne bi bilo delavca. Naj bi pomislili, da mora nameščenec proti svoji volji večkrat izvrševati ukaze, ki zadenejo delavca.

Skupna borba delavca in nameščenca naj bi veljala tistim delodajalcem, ki hočejo oba izmozgati, da si naberejo bogastva iz te naše bogate domovine. Tak izkoriščevalec naj bi prišel med dva ognja.

Tudi še „Jugoslovenski prerez“

Že koncem leta 1934. smo opozorili vso v poštev prihajajočo javnost, tako tudi narodno-obrambna društva in bansko upravo na brezprimerno izzivanje vsakoletnega »Gottscheer koledarja«. Vsakemu takemu opozorilu je bil priložen tudi po en izvod tega koledarja kot dokaz, da naše trditve niso prazno natolcevanje. Podčrtali smo izzivajoče točke, na žalost zaman. Mogoče je bilo krivo neuspehu in neupoštevanju dejstvo, da je bil tisti čas za kočevski okraj poslevodeči podpredsednik JNS še g. dr. Hans Arko. Ni naš namen razmotrivati danes vse podrobnosti izzivanj te naše sramote, pač pa se hočemo omejiti le na predrzno izigravanje zakona o krajevnih imenih.

Že celih 17 let izhaja ta Gottscheer koledar in vseh 17 let trpimo, da se omenjajo naši kraji ako že ne s popolnoma ponemčenimi imeni, pa vsaj z nemško zvenečo končnico, ako pa tudi to ni mogoče, se pa pačijo naša krajevna imena vsaj z nemškim pravopisom. Poglejmo, kaj se pravi: Franzdorf, Watsch, St. Lorenz a. d. Temmitz, Nassenfuss, Zwischenwässern, Sittich, Littai, Moräutsch, Salloch, itd., itd., itd. Teh imen je polnih 5 ali 6 strani. Kolikor imen, toliko klofut v lice naše toliko okrnjene Slovenije. Vsa naša mesta, trgi, vasi in vode, vse nosi nemško našemljeno krinko, in to z dovoljenjem naših cenzurnih oblasti.

Priznajmo, da smo slabiči, da nismo vredni toliko opevane svobode, za katero se je žrtvovalo toliko plemenite tekočine, kajti ta kri je bila last naših junaških vitezev dobrovoljcev, katerih žal Bože ni več med nami, da bi nas naučili spoštovati imena in šege, katere smo prejeli od svojih dedov. Priznajmo, da se v zasmeh našega trkanja na junaške slovanske prsi ponemčujejo naši kraji. Priznajmo, da so na ta način krmarji naše nacijonalne svobode Kočevarji. Priznajmo, da je Slovenija na ta način res samo še — Kulturgebiet Nemčije.

Zato ni čudno, da nemški novinarji in diplomati, ki pridejo na naše oficijelno vabilo v Jugoslavijo, ne poznajo Slovenije, odnosno Dravske banovine kot sestavnega dela kraljevine Jugoslavije, ko jim pa Gottscheer koledar jasno pove in kaže, da se niso udeležili banketa na Bledu, — pač pa na Veldesu, niso bili v Ljubljani — temveč v Laibach, — niso se pripeljali preko Jesenic v Jugoslavijo, pač pa preko Asslinga nach Krain, ne pa v Dravsko banovino. Ne čudimo se, da nas potem ne poznajo, ter mislijo, da si je to ozemlje bivša kraljevina Srbija krivično prisvojila ob prevratu. Pa to je čisto razumljivo in ne smemo jim šteti v zlo, vsaj oblasti (tu pride v poštev sresko načelstvo v Celju, kjer se tiska ta nestvor) same dopuščajo ta tisk naše sramotne malodušnosti in to pomislite že polnih 17 let.

Gospoda, ni treba misliti, da smo res naivni in da mislimo, da je ves kočevski tisk skupno s tem koledarjem prirejen le za kočevski priprosti narod, ampak vemo, da je ta tisk uspešna propaganda ne samo za kočevske predele, temveč tudi za inozemstvo. Uspešna pa tembolj, ker se uradno od strani jugoslovenskih oblasti dopuščajo tako v nebo vpijoči prestopki zakona o krajevnih imenih.

Naredimo že enkrat konec egoistično-političnim zablodam! Politična fronta naj bo vsaj v kočevskem srezu enotna in potem ne bo treba več dajati nikakih koncesij na škodo našega naroda!

Oblast, kot čuvarica reda in zakona, naj zapleni kliševje, sezname sejmov pri uredništvu ali tiskarni kočevarskega koledarja, ker za nas bo ta operacija dosti bolj varna, kakor poznejši jugoslovenski prerez ali celo odrez Slovenije od kraljevine Jugoslavije.

H koncu še ponovno omenjamo, da naj se pustijo volilne kroglice Kočevarjev v nemar, pustimo, naj se s temi kroglicami frnikolajo njihovi otroci, mi pa raje pomislimo, da sloga jači — nesloga tlači in postanimo vsi v vsej Jugoslaviji zavedni državljani, to je brezstrankarski nacijonalisti. Vsako lokalno politiko pa pustimo tudi v nemar, ter jo pribranimo za kake slavnostne prilike slučajnih volitev.

Pomanjkljiva kronika „Gottscheer“ koledarja

Kot vestni nacijonalisti kočevskega sreza naredimo vsako leto nekako bilanco o našem nacijonalnem biti ali nebiti. Kolikor so naši zapiski nepopolni ali pomanjkljivi, si pomoremo s kroniko kočevarskega koledarja. Pri tej priliki ugotavljamo, da koprivniški kronist ni v stanu opravljati svoje službe: ni objektiven, je pač pristranski. Prezrl, odnosno izpustil je vsestransko važne in zanimive dogodivščine, vredne zabeležbe, vsled česar izpopolnjujemo to pomanjkljivost, seveda vedno le v mejah resnice.

Pozabljenju naj se otme en in pol dnevni proces pred sreskim sodiščem v Kočevju, katerega je naperil g. župnik Schauer proti dvema jugoslovenskima nacijonalistoma svoje fare. Pri razpravi je pogorel z vsemi svojimi mnogoštevilnimi pričami, tako tudi pred prizivnim sodiščem. Sodišče je bilo mnenja, da je dovoljeno kritizirati pijanost človeka.

Istotako se hoče izročiti pozabljenju, da g. župnik Schauer v svoji ginjenosti ni bil v stanu dokončati začete večerne molitve vsled dvomljive utrujenosti, radi česar so se pošteni farani javno zgražali. Vsa epizoda je bila javljena kroniki škofijskega ordinarijata v Ljubljani.

Omenjeno bodi tudi, kako je isti g. župnik opešal sredi ceste, ko se je vračal od žegnanske maše pri Sv. Križu nad Gradecom proti Koprivniku in v kako bornem stanju so ga našli njegovi zaskrbljeni farani.

Poznani kronist je tudi pozabil navesti (najbrž namenoma), da g. ex-župan Božič Jože ni bil odstavljen zato, da bi naredil prostor »einem gewissen Lušin«, pač pa zato, ker ni zmožen niti kratkega stavka v državnem službenem jeziku, čeprav je njegovo očetovo ime neizpodbitno slovenskega izvora, njegova mati se je pa pisala Klun. Kronist, kateri je poznan kot neprijatelj resnice, potvarja resnico, ker ne omenja, da je izstavljal ta ex-župan Roschitz tujim državljanom listine naših oblasti, s katerimi jim je pripomogel do pridobitve potnih listov. Tudi ne omenja, da se je pod županovanjem tega župana na veliko delalo proti odlokom in odredbam nadzornih oblasti. Kronist tudi ne omenja, da je moral plačati odstavljeni župan Rožič precej čedno vsotico namesto odstavljenega blagajnika krajevnega šolskega odbora v Koprivniku.

Kronike vredno je tudi, da je bila šola v Ovčjaku ukinjena na vlogo nekega zelo uglednega domačina, kateri je računal, da bo vpostavil v Koprivniku z otroci te šole manjšinski razred! Jok brate!

Kronistu kočevskega koledarja tudi ni znano, kako so priveski ex-župana g. Roschitscha, hvalili njegovo ženo, takratno mater županjo, kako je dobrega srca za reveže ter koliko je žrtvovala za neko ubogo, katera je kmalu nato umrla. Vse tisto je pa dobila ta občinska reva le na zahtevo in uvidevnost takratnega predsednika pomožnega odbora in poznejšega predsednika občine g. Lušina.

CENJENE NAROČNIKE PROSIMO, DA PORAVNAJO NAROČNINO PO PRILOŽENI POLOŽNICI. — TISTIM, KI SO Z NAROČNINO V ZAOSTANKU ZA L. 1936., BOMO S 1. FEBRUARJEM USTAVILI POŠILJANJE LISTA!

UPRAVA.

Mestna hranilnica ljubljanska

Nove vloge	Din 50,000.000·—
Oproščene vloge prenešene na nov račun	„ 60,000.000·—
Skupno stanje novih vlog	Din 110,000.000·—

Nove vloge vsak čas izplačljive

Obrestna mera do 5%

Za vse vloge jamči mestna občina ljubljanska

Gospodarska akcija Narodne odbrane „Svoji k svojim“

JE IZDALA LIČNE ZALEPNE ZNAMKE V OBLIKI NAŠEGA ZNANEGA GESLA.

NAJ NE BO DOMAČEGA PODJETJA, KI NE BI OZNAČEVALO PRISTNOST SVOJIH IZDELKOV S TO ZALEPNICO.

NAJ PA TUDI NE BO KUPCA, KI NE BI DAJAL TEM IZDELKOM PREDNOST!